

Klik en klaar

*Een kwalitatief onderzoek naar de bedreiging van
AI-beeldgeneratoren voor (Nederlandse) nieuwsfotografen.*

*“Een nieuwsfotograaf die verdrietig kijkt naar een computer. Op het scherm zie je een
AI-beeldgenerator die een nieuwsfoto maakt.” - Afbeelding: Adobe Firefly*

Sanne Bakker, 1777507 - Afstudeersemerester '23-'24 CD - Coaches: Yolán Witterholt & Jerry Huinder

Abstract

Terwijl beelden gemaakt door AI steeds beter worden en vaker rondgaan op social media, ervaren fotojournalisten druk door de verslechterde markt en het veranderende medialandschap. Dit onderzoek bekijkt in hoeverre AI-beeldgeneratoren een bedreiging vormen voor Nederlandse nieuwsfotografen, door middel van literatuuranalyse en diepte-interviews met (onder andere) nieuwsfotografen. Je leest over de soorten bedreiging, de manier waarop én waarom Nederlandse nieuwsmedia AI-foto's gebruiken en wat de journalistieke codes en grootste (nieuws)mediabedrijven over het gebruik van AI voor beeld zeggen. Tot slot vertellen nieuwsfotografen over hun kijk op AI.

Al met al blijkt het niet aannemelijk dat AI-beeldgeneratoren het journalistieke werk van nieuwsfotografen gaan overnemen, onder meer vanwege de onmisbaarheid van 'menselijke kwaliteiten' als creativiteit, emotie en originaliteit. En, bovenal: AI-foto's bestaan uit al-bestaande-beelden. Nieuwsfoto's moeten nog gemaakt worden.

De geïnterviewde nieuwsfotografen plaatsen echter ook een hoop kanttekeningen; ze maken zich bijvoorbeeld zorgen over hun commerciële klussen, auteursrecht en de invloed van AI op de waarheid van foto's. Mede dat laatste maakt dat we de ontwikkelingen van AI-beeldgeneratoren en het gebruik van AI-foto's (in de media) in de gaten moeten houden, en met elkaar moeten blijven praten over de kracht van beeld.

Inhoudsopgave

Abstract.....	1
Tabeloverzicht.....	3
Inleiding.....	4
Theoretisch kader: definities.....	6
AI-foto's en -beeldgeneratoren.....	6
Nieuwsfotografen.....	7
Bedreiging.....	8
Literatuuranalyse.....	9
Beeldmakers en AI.....	10
Journalistiek en AI.....	12
Fotojournalistiek/nieuwsfotografie en AI.....	13
Samenvatting.....	14
Methodologie.....	14
Onderzoeksontwerp.....	14
Gegevensverzameling en -analyse.....	15
Onderzoeksgroep.....	16
Onderzoeksresultaten.....	17
Op welke manier gebruiken Nederlandse nieuwsmedia AI-foto's?.....	17
Samenvatting.....	20
Waarom zouden Nederlandse nieuwsmedia AI-beeldgeneratoren wel/niet gebruiken?.....	21
Welke voordelen hebben AI-foto's en zijn dit werkelijk overwegingen voor Nederlandse nieuwsmedia om beeldgeneratoren te gebruiken?.....	21
Wat zeggen de journalistieke codes en grootste (nieuws)mediabedrijven in Nederland over het gebruik van AI voor beeld?.....	22
Journalistieke codes.....	22
Grootste (nieuws)mediabedrijven in Nederland.....	23
Samenvatting.....	25
Vinden Nederlandse nieuwsfotografen AI-foto's zorgwekkend of kansrijk?.....	26
Ontwikkelingen bijhouden en zelf AI gebruiken.....	26
Grens.....	26
Voor iedereen toegankelijk.....	27
Concurrent?.....	28
Samenvatting.....	28
Conclusie.....	29
Discussie.....	30
Literatuurlijst.....	32

Tabeloverzicht

Tabel 1

Welke term vindt u het beste passen bij uw werk als fotojournalist? (Pleijter & Gierstberg, 2011).

Welke term vindt u het best passen bij uw werk als fotojournalist?		
	Frequentie	Percentage
Fotojournalist	166	46%
Persfotograaf	73	20%
Nieuwsfotograaf	11	3%
Documentairefotograaf	44	12%
Reportagefotograaf	68	19%
Totaal	362	100%

Tabel 1-b

Genres binnen de nieuwsfotografie.

Genre	Beschrijving
Hard nieuwsfotografie	Foto's die directe, actuele nieuwsgebeurtenissen vastleggen, zoals politieke bijeenkomsten, natuurrampen, ongelukken, branden en misdaden.
Portretfotografie	Portretfoto's van betrokkenen bij nieuwsverhalen, zoals politici, activisten, slachtoffers van gebeurtenissen en getuigen.
Featurefotografie	Illustrerende foto's voor bij een nieuwsverhaal, vaak op een meer diepgaande en/of visueel aantrekkelijke manier.

Tabel 2

Gevaren van AI voor nieuwsfotografen

Soort bedreiging	Kan AI aan meedoen
Fysiek	Nee
Juridisch	Nee
Digitaal	Ja
Materieel verlies	Nee
Minder werkgelegenheid	Ja

Tabel 3

Vragentabel van 'Measuring Impact Of AI Image Generators In Photography: A Pragmatic Study On Professional Photographers' (Mishra & Jain, 2023).

Questions/ Photographers:	Tarun	Rohit	Varun Tyagi
Used/heard about AI Image Generators	Heard but not used personally.	Used DALL-E once.	Used RetouchMe & portraiture for skin retouching
Photography industry affected by AI Image Generators	Photography is going out, scouting a subject, it's all about emotions. I don't feel that AI is at the moment capable enough of doing.	Can help product photographers but just a tool can't replace people.	Depends on what type of photography you do. For a fitness photographer it can be helpful and for product photographers it can be a threat.
Future between AI & Photographers	Other industries might but photojournalists won't be affected.	To evolve with AI we need to understand the nuances of AI & how it can be helpful for us.	It's in the transition phase right now. We really can't say anything where it will go.
Training of AI on already existing images	I don't think my credibility will be affected with AI or someone even using my picture	Depending on the photograph, if it could generate revenue, it does bother me.	Definitely it can. So, if AI can completely copy my style, then it can be a really dangerous thing.
Ethical issues	Too early to comment. It will take around 20-30 years to say anything	AI everything has gotten very easy. So, it becomes very difficult to know what to see and what not to.	We can notice a constant focus on the ethical implications of AI. There should be a regulatory body or regulations in place.

Tabel 4

Manieren AI-foto's gebruiken in producties.

	Gebruik AI-foto's is bewust/wordt benoemd	Gebruik AI-foto's is <i>niet</i> bewust/wordt <i>niet</i> benoemd
Onderwerp van productie is AI	Nieuwswaardige AI beelden	-
Onderwerp van productie is <i>niet</i> AI	Projecten met AI	Betrapt!

Tabel 5

Zie jij AI-beeldgeneratoren als een bedreiging voor je werk als nieuwsfotograaf?

Antwoord	Aantal x geantwoord	Door... [initialen nieuwsfotograaf]
Ja (ondanks evt. haken en ogen)	0	-
Nee (ondanks evt. haken en ogen)	6	BM, BS, GJP, JG, EM, RO
Neutraal ('Ik kan écht niet kiezen')	1	EP

Inleiding

Geef een kunstmatig intelligentie-programma (AI) als Midjourney of Nightcafe een korte tekstopdracht *et voila!* Binnen enkele seconden verschijnen er opmerkelijk doeltreffende plaatjes op je beeldscherm. Het zijn levensechte beelden, maar de afgebeelde momenten hebben nooit plaatsgevonden. Net zo nep, maar realistisch ogend als de *viral* foto's van de paus in zijn hippe winterjas, arrestatie van Donald Trump en de pinguïns op een achtergrondfoto van het NOS Journaal:

Afbeelding 1. De hierboven genoemde nephoto's. (Eliot Higgins, Reddit & NOS)

Terwijl steeds meer mensen twijfelen aan de waarheid van online informatie (CBS, 2024), zijn afbeeldingen gemaakt door AI steeds moeilijker van echte foto's te onderscheiden (Bird & Lofti, 2024). Bovendien gaan de ontwikkelingen van AI zó snel dat het voor regelgeving lastig is om het tempo bij te benen. Europese wet- en regelgeving is er al wel; in december 2023 bereikten het Europees Parlement en de Raad van de EU een akkoord over de AI-wet. "Hoewel de meeste AI-systemen beperkt zijn tot geen risico's en kunnen bijdragen aan het oplossen van veel maatschappelijke uitdagingen, creëren bepaalde AI-systemen risico's die we moeten aanpakken om ongewenste resultaten te voorkomen", aldus de Europese Commissie (Digital EU, 2024). Deze wet moet ervoor zorgen dat Europeanen kunnen vertrouwen wat AI te bieden heeft, maar richt zich niet specifiek op AI-beeldgeneratoren.

Iedereen kan AI beeld laten maken en de drempel daarvoor is laag (Universiteit van Amsterdam, 2023). Zeker in Nederland; de Europese koploper op het gebied van digitale vaardigheden (CBS, 2023). Steeds meer mensen kennen en gebruiken AI-beeldgeneratoren, voor allerlei doeleinden. Tuurlijk kunnen zulke nephoto's bedoeld zijn als grap of experiment, maar er zijn risico's aan het normaliseren en toegankelijk maken van AI-beeldgeneratoren. Neem bijvoorbeeld *deepfakes*, waarbij op vaardige wijze het gezicht van de ene persoon over dat van een ander persoon wordt gelegd. Deze techniek kan worden gebruikt om misleidende video's te verspreiden, met cyberpesten, financiële

fraude en cybersecurity-problemen als mogelijke gevolgen. Bovendien ligt er meer *fake news* op de loer (Purohit et al, 2024).

Tegelijkertijd krijgt de fotojournalistiek het financieel steeds lastiger. In 2018 kwam 38% van de (foto)journalisten nauwelijks rond van alleen (foto)journalistiek werk (NvJ, 2018). Sindsdien zijn er nog eens 35% aan foto's bijgekomen - exclusief alle amateurfoto's die geregeld beelden leveren aan bijvoorbeeld kranten (Poirters, 2022) - en is de markt verslechterd door de inflatie (Dik, 2023). Vijf jaar geleden staakten nieuwsfotografen al (Nagtzaam, 2019). Ze protesteerden daarmee tegen de steeds lagere vergoedingen die media voor hun foto's betalen: 115 euro in plaats van 209 euro, het minimum volgens de CAO-afspraken (Prüst, 2020). De commerciële sector is de belangrijkste bron voor bijverdienste. 45% krijgt vaak opdrachten van bedrijven, een kwart komt van overheidsinstanties en tien procent van non-profitorganisaties (NvJ, 2018).

Dit schuurt met de belangrijke maatschappelijke rol van de fotojournalistiek. "De oprechtheid en verantwoordelijkheid van de fotojournalist spelen een grote rol bij het geven van een passende context aan de kijker en het helpen creëren van een beter begrip", aldus Anna Lena Mehr van World Press Photo (CwP, 2023). Om ook beroemd Magnum-fotograaf Michael C. Brown te citeren: "Fotografie is een van de weinige manieren die we hebben om de werkelijkheid te bekrachtigen, de macht en de waarheid te controleren. Ons werk is nog nooit zo belangrijk geweest, en het zal alleen maar belangrijker worden." (Terranova, 2023).

Reden genoeg om te onderzoeken welke invloed de opkomst van AI-beeld heeft op de Nederlandse fotojournalistiek. Zoals verderop in de [literatuuranalyse](#) en [methodologie](#) verder wordt verantwoord, focust dit onderzoek op de Nederlandse nieuwsfotografen. De hoofdvraag is: in hoeverre zijn AI-beeldgeneratoren een bedreiging voor Nederlandse nieuwsfotografen? Deze wordt beantwoord aan de hand van het [theoretisch kader](#) (definities), de [literatuuranalyse](#) en een aantal concrete deelvragen:

- Op welke manier gebruiken Nederlandse nieuwsmedia AI-foto's?
- Waarom zouden Nederlandse nieuwsmedia AI-beeldgeneratoren wel/niet gebruiken?
 - Welke voordelen hebben AI-foto's en zijn dit werkelijk redenen voor Nederlandse nieuwsmedia om beeldgeneratoren te gebruiken?
 - Wat zeggen de journalistieke codes en grootste (nieuws)mediabedrijven in Nederland over het gebruik van AI voor beeld?
- Vinden Nederlandse nieuwsfotografen AI-foto's zorgwekkend of kansrijk?

Theoretisch kader: definities

AI-foto's en -beeldgeneratoren

AI-foto's zijn afbeeldingen die zijn gemaakt door generatieve AI; een technologie die patronen in grote datasets als Google detecteert en op basis van die informatie nieuwe digitale content als tekst, afbeeldingen, audio en video creëert (Cao et al, 2023). Het enige wat je nodig hebt voor een AI-foto is een AI-beeldgenerator als Adobe Firefly of Midjourney en een idee (Adobe, 2024). De programma's voeren je idee uit op basis van voorbeelden uit openbare bronnen, net zoals tekstgeneratoren dat doen (Karamolegkou et al, 2023). De voorbeelden kunnen bestaan uit auteursrechtelijke beschermde foto's. Deze worden namelijk door zoekmachines gekopieerd, bijvoorbeeld om ze digitaal te archiveren en vindbaar te maken. Daardoor kan iedereen erbij, ook een generator (Wokke, 2023).

“

Als je een AI-generator opdracht geeft om een boom af te beelden, gebruikt hij de informatie over het uiterlijk van bomen die hij heeft geleerd om een nieuwe afbeelding te maken. En jij als maker kunt aanwijzingen geven om deze afbeeldingen nog verder te verfijnen. Je kunt bijvoorbeeld opdracht geven om een roze dennenboom te genereren, of een bloeiende boom met tropische bloemen.

”

(Adobe, 2024)

Wat niet onder de definitie van AI-foto's valt, maar wel actueel is: manipulatie van foto's met behulp van AI. Programma's als Adobe Photoshop - veelgebruikt door nieuwsfotografen - bevatten inmiddels AI-tools, zoals 'Generatief vullen' en 'Generatief uitbreiden' (Adobe, 2024). Dit onderzoek houdt rekening met deze toepassing van AI op beeld, vanwege de mogelijkheid dat nieuwsfotografen zich hier meer zorgen over maken dan over AI-generatoren.

“

Wijzig de omgeving in foto's naadloos met generatieve AI. Selecteer gewoon de achtergrond, typ een tekstopdracht en transporteer je onderwerp van een straat bij jou om de hoek naar een locatie aan de andere kant van de wereld of zelfs aan de andere kant van de Melkweg.

”

(Adobe, 2024)

Nieuwsfotografen

De fotojournalistiek kent meerdere termen: fotojournalist, persfotograaf, nieuwsfotograaf, documentairefotograaf en reportagefotograaf (zie tabel 1) (Pleijter & Gierstberg, 2011). Omdat de grenzen tussen de termen vaag zijn, definieert dit onderzoek 'nieuwsfotografen' als:

Fotografen die nieuwswaardige foto's maken van of behorend bij actuele gebeurtenissen, vaak voor publicatie bij een geschreven nieuwsbericht of -verhaal.

Welke term vindt u het best passen bij uw werk als fotojournalist?		
	Frequentie	Percentage
Fotojournalist	166	46%
Persfotograaf	73	20%
Nieuwsfotograaf	11	3%
Documentairefotograaf	44	12%
Reportagefotograaf	68	19%
Totaal	362	100%

Tabel 1. Afkomstig uit het onderzoek van Pleijter en Gierstberg (2011).

Goede nieuwswaardige foto's zijn ongebruikelijk, interessant, relevant, concreet en begrijpelijk (ANP, 2021). Onder nieuwsfotografie vallen verschillende genres (zie tabel 1-b) (Good & Lowe, 2017), (Barnbaum, 2017), (Asemah & Ottah, 2021). Deze vind je vooral terug in...

- ... landelijke kranten als AD, Telegraaf, Volkskrant, Trouw en NRC;
- ... regionale kranten als Parool en De Stentor
- ... nieuwstijdschriften als Elsevier Weekblad, Time Magazine, Newsweek, en Der Spiegel;
- ... nieuwswebsites, social media pagina's en nieuwsapps (online platforms van nieuwsbedrijven);
- ... archieven van persbureaus als ANP.

Genre	Beschrijving
Hard nieuwsfotografie	Foto's die directe, actuele nieuwsgebeurtenissen vastleggen, zoals politieke bijeenkomsten, natuurrampen, ongelukken, branden en misdaden.
Portretfotografie	Portretfoto's van betrokkenen bij nieuwsverhalen, zoals politici, activisten, slachtoffers van gebeurtenissen en getuigen.
Featurefotografie	Illustrerende foto's voor bij een nieuwsverhaal, vaak op een meer diepgaande en/of visueel aantrekkelijke manier.

Tabel 1-b. Genres binnen de nieuwsfotografie.

Nieuwsfotografen kunnen op eigen initiatief foto's maken en verkopen, werken in loondienst of vast freelancen. Maar zoals in de [inleiding](#) wordt beschreven: het vak verandert. En dat schuurt.

Bedreiging

De bestaande definities van bedreiging lopen uiteen, maar 'een mogelijk gevaar' lijkt het geheel goed samen te vatten (Encyclo, z.d.). Binnen de beroepsgroep van nieuwsfotografen zijn meerdere gevaren (verliezen) te bedenken. Allereerst fysieke bedreigingen: nieuwsfotografen worden - net als andere journalisten - soms geconfronteerd met **geweld of intimidatie** (Holvast et al, 2023). In sommige gevallen kunnen nieuwsfotografen aangehouden worden tijdens het fotograferen of rechtszaken aan hun broek krijgen (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2023), wat onder de noemer **juridische bedreigingen** valt. Met de opkomst en ontwikkeling van digitale technologieën neemt daarnaast het aantal **digitale bedreigingen** toe. Nieuwsfotografen kunnen slachtoffer worden van bijvoorbeeld cyberaanvallen. Ook kunnen anderen hun gemaakte beeldmateriaal onrechtmatig verkrijgen (Erasmus, 2021).

Materiaalverlies betekent geen werk voor de nieuwsfotograaf. Het aantal opdrachten neemt ook af als mediabedrijven bezuinigen, zoals bijvoorbeeld DPG Media de afgelopen jaren deed (Hafkamp, 2024). Kostenbesparingen leidden tot een afname van het fotobudget; **minder werkgelegenheid** voor nieuwsfotografen en meer gebruik van goedkoop of gratis beeld van burgerjournalisten en *stock* websites. Dit beeld is nog aantrekkelijker geworden door de voorkeur aan zo snel mogelijk publiceren boven diepgang (MvH Media, 2022).

Nieuwsfotografen moeten ook zichzelf niet in de vingers snijden. Ze moeten waarheidsgetrouw fotograferen en journalistiek verantwoord te werk gaan - dat staat immers in de [journalistieke codes](#). Daarom is het belangrijk dat ze nauwkeurig, objectief en ethisch te werk gaan. Doen ze dit niet, dan riskeren ze hun **werkgelegenheid**.

AI-beeldgeneratoren kunnen nieuwsfotografen niet op *alle* manieren bedreigen (zie tabel 2). Dit onderzoek kijkt daarom enkel naar digitale bedreiging (schending van auteursrecht) en het risico op minder werkgelegenheid.

Gevaren van AI voor nieuwsfotografen

Soort bedreiging	Kan AI aan meedoen
Fysiek	Nee
Juridisch	Nee
Digitaal	Ja
Materieel verlies	Nee
Minder werkgelegenheid	Ja

Tabel 2: Gevaren van AI voor nieuwsfotografen.

Literatuuranalyse

De ontwikkelingen van kunstmatige intelligentie gaan razendsnel. Het heeft zich al zodanig ontwikkeld dat het in staat is om complexe taken uit te voeren. De toepassingen zijn zeer divers, van medische beeldanalyse- en transcriptie-programma's tot intelligente assistenten en zelfrijdende tractoren (Schouteten, 2023). Dat maakt AI een controversieel onderwerp. Iedereen vraagt zich af hoe het zijn of haar leven gaat beïnvloeden. Vaak wordt de vraag gesteld: gaat AI mijn baan overnemen?

AI in 2013 stelden onderzoekers van Oxford University dat 1 op de 2 banen uiteindelijk zal worden geautomatiseerd (Frey & Osborne, 2013). Dat wordt alsmáar aannemelijker. Zoals Roel Schouteten (Radboud Universiteit, Nijmegen School of Management) vorig jaar ironisch genoeg met behulp van ChatGPT schreef: "De toekomst van werk zal sterk beïnvloed worden door de groeiende rol van AI." (Schouteten, 2023).

De grotere inzet van AI op de arbeidsmarkt gaat vooral leiden tot veranderingen in het middensegment van de arbeidsmarkt. Hoewel het waarschijnlijk geen grote invloed gaat hebben op de totale werkgelegenheid, kan het wel leiden tot een tweedeling op de arbeidsmarkt en toenemende sociaaleconomische ongelijkheid (Bijlsma & Witteman, 2021). Kunstmatige intelligentie kan taken overnemen die voorheen door mensen werden uitgevoerd, zoals administratieve en repetitieve taken. In sommige sectoren kan dat leiden tot een afname van werkgelegenheid, terwijl AI in andere sectoren juist nieuwe banen kan creëren. Denk aan nieuwe functies rondom de ontwikkeling en implementatie van AI-systemen (Schouteten, 2023). Deskundigen benadrukken daarbij wel dat er regels nodig zijn om AI te beheersen en te zorgen voor gespecialiseerd gebruik ervan (Giel, 2019).

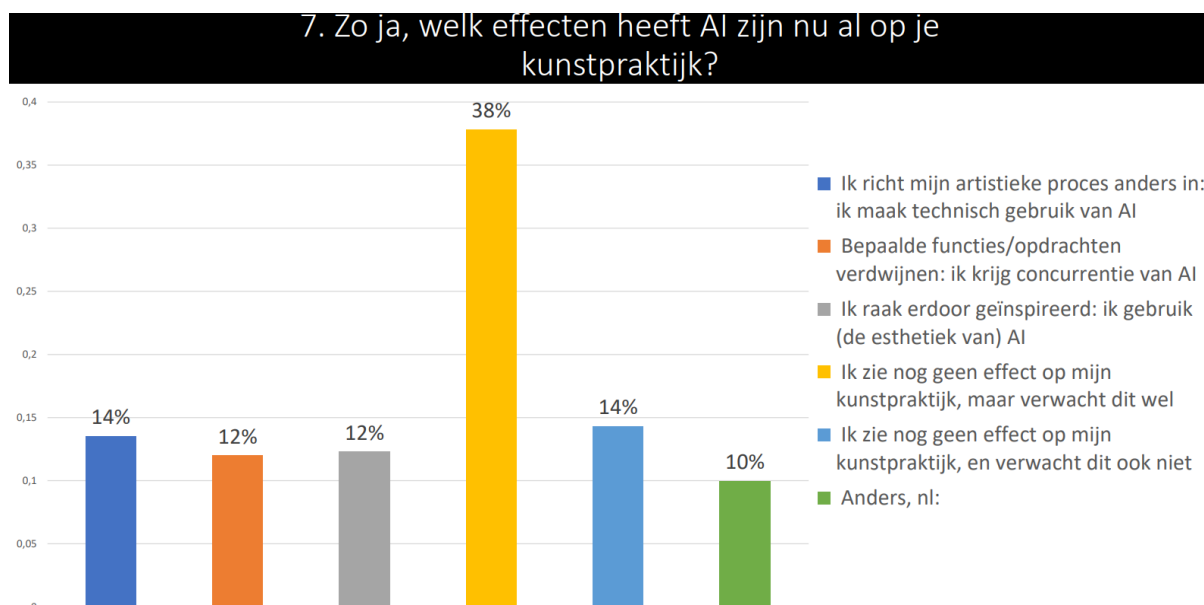
Beeldmakers en AI

Hoewel menselijke creativiteit ontbreekt in AI-programma's wordt het steeds lastiger om AI-beelden en 'echte' beelden te onderscheiden (Gülaçti & Kahraman, 2021). Beeldgeneratoren zijn nog niet foutloos - op portretten kunnen soms handen met zes in plaats van vijf vingers verschijnen (National Geographic, 2024) - maar mensen bestempelen gegenereerde nepgezichten tegenwoordig vaker als 'echt' dan daadwerkelijk menselijke foto's (Dawel et al, 2023).

Wereldwijd maakt de creatieve sector zich zorgen over AI. Ook in Nederland (Broers et al, 2023), waar bijvoorbeeld de Kunstenbond de ontwikkelingen nauw in de gaten houdt en onderzoek doet. "Als we naar de voorlopige cijfers kijken over de impact van AI op de culturele en creatieve sector, blijkt dat de Nederlandse creatieve professionals door de opkomst van AI onder druk staan", concludeerde de bond dit jaar. "Creatieve kunstmatige intelligentie brengt grote veranderingen teweeg in de culturele en creatieve sector."

De respondenten van het Kunstenbond-onderzoek zijn - op z'n lichtst gezegd - neutraal over de positieve invloed van AI. 67,5% denkt dat AI ten koste gaat van de kwaliteit en het vakmanschap. 60% van de respondenten denkt dat AI tot verlies van werkgelegenheid zal leiden (Kunstenbond, 2024). En daarin zijn ze niet de enige; nog veel meer beeldmakers, waaronder fotografen, schijnen in

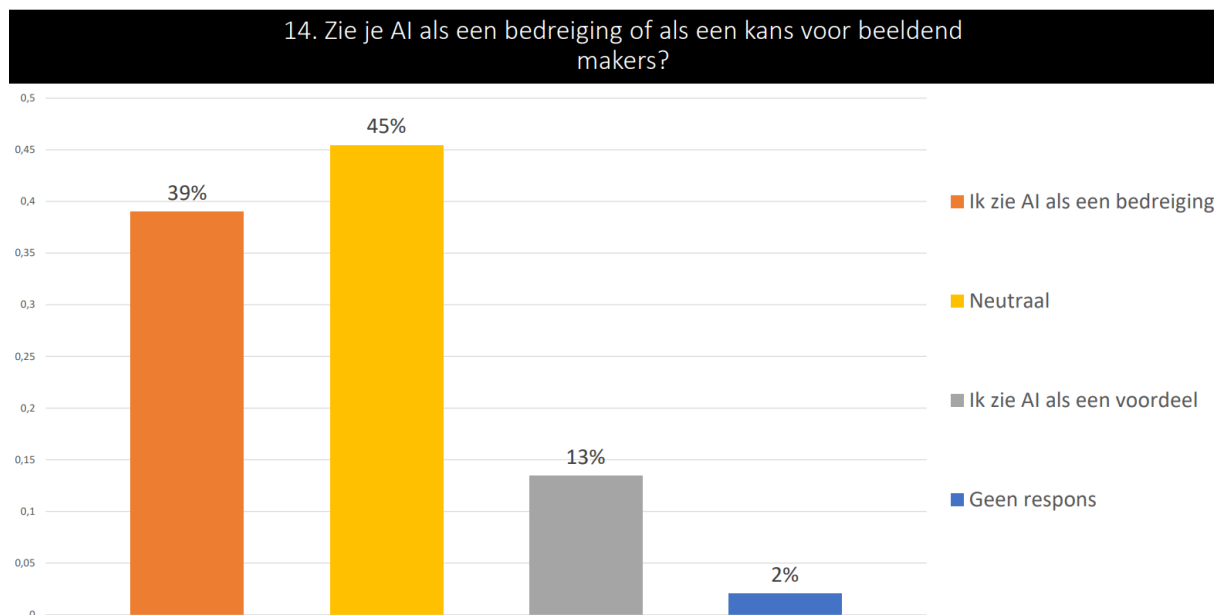
AI-systemen directe concurrentie te zien. Ze vrezen voor verlies aan broodwinning (Van Gompel, 2023). 12% van de beeldmakende respondenten van een onderzoek van Pictoright (2024) zien het aantal opdrachten al afnemen:

Afbeelding 2. Schermafbeelding van resultaat van Pictoright-onderzoek, 2024.

81,8% van de Kunstenbond-respondenten denkt dat AI zichzelf traint met bestaand creatief werk zonder toestemming hiervoor te vragen aan de rechthebbende (Kunstenbond, 2024). Ook de Pictoright-respondenten willen eerlijke voorwaarden voor gebruik van hun werk door AI-systemen - al staan ze niet volledig afwijzend tegenover AI. 'Auteursrecht' is sowieso al lang een veelbesproken thema, ook als we het hebben over AI. Hoogleraar Intellectuele Eigendomsrecht Dirk Visser en advocaat Jasper Klopper leggen uit: "De hoofdregel is dat een bepaalde stijl, ook een persoonlijke stijl, niet beschermd is en in beginsel mag worden nagebootst." Echter: "Als het AI-programma wordt gevraagd een bestaand werk te reproduceren of iets te maken 'in de stijl' van, is de kans aanzienlijk dat de output te veel lijkt op bestaand werk. De kans is dan groot dat inbreuk op het auteursrecht wordt aangenomen." (Klopper & Visser, 2023)

Hoewel de respondenten van het Pictoright-onderzoek nog geen AI-programma's gebruiken, verwachten ze absoluut veranderingen in de toekomst. Er bestaat onzekerheid over de positieve of negatieve gevolgen van AI, met zorgen over het zojuist benoemde intellectueel eigendom en ethische implicaties. 39% ziet AI dan ook als bedreiging (zie afbeelding 3) Goed om te weten: 30% van de Pictoright-respondenten is fotograaf (Pictoright, 2024).

Afbeelding 3. Schermafbeelding van resultaat van Pictoright-onderzoek, 2024.

Pictoright zet zich momenteel met de Federatie Beeldrechten en de Europese koepelorganisatie EVA in voor nieuwe regels die beter tegemoetkomen aan de wensen en zorgen van beeldmakers op het gebied van kunstmatige intelligentie (Pictoright, 2024). De Kunstenbond wil ook meer bescherming (Kunstenbond, 2024).

Journalistiek en AI

Onderzoekers zien zowel kansen als gevaren voor de journalistiek in AI. Zo concludeert de Noorse Andreas L. Opdahl en zijn team: “Hoewel we geloven dat het gebruik van AI-technieken niet noodzakelijk voldoende is om de huidige problemen in het medialandschap aan te pakken, denken we ook dat geen enkel kwaliteitsnieuwsmedium waarschijnlijk zal overleven in de 21ste eeuw, tenzij het in staat is ten volle te profiteren van de kansen die door AI en gerelateerde technologieën worden gecreëerd.” Met ‘de huidige problemen’ wordt vooral de economische druk op redacties bedoeld: “Een centraal doel van het introduceren van AI is om kosten te besparen en de efficiëntie te vergroten.” (Opdahl et al, 2023). Voor 71 nieuwsorganisaties uit 32 verschillende landen is efficiëntie de belangrijkste drijfveer voor het introduceren van AI (Beckett, 2019).

De toekomst van de journalistiek in het tijdperk van AI is er daarom een van samenwerking, stellen ook Ghanese onderzoekers. Technologie vergroot de mogelijkheden van journalisten, bijvoorbeeld in de onderzoeksjournalistiek waar AI mogelijke nieuwe verbanden kan leggen en voorbereidende taken kan uitvoeren, zoals data verzamelen uit meerdere documenten (Stray, 2021). Kunstmatige intelligentie kan bovendien gebruikt worden bij het bedenken van verhalen (inspiratie) en het verzamelen van eerdere producties over een bepaald onderwerp.

Wel zijn AI-systemen nog kwetsbaar voor manipulaties en fouten. Ze hebben de neiging om systematisch bevooroordeeld te zijn, wat journalisten juist *niet* moeten zijn (Beckett & Deuze, 2022). Menselijke kwaliteiten van het vak blijven daarom onmisbaar (Amponsah & Atianashie, 2024). Denk bijvoorbeeld aan het vermogen om contact te maken met het publiek op een emotioneel niveau,

door verhalen menselijk te maken; dat is een unieke menselijke vaardigheid, cruciaal voor impactvolle journalistiek (Jerbi, 2023). Ook op het gebied van ethische besluitvorming zijn menselijke journalisten onvervangbaar (Bahroun et al., 2023). Hoe dan ook is het ontzettend belangrijk voor ieder bedrijf om transparant te zijn over het gebruik van AI, aldus de Europese AI wet (Helberger & Diakopoulos, 2022).

Hoe de Nederlandse (nieuws)mediabedrijven omgaan met AI, komt [later](#) in dit onderzoeksverslag aan bod. 67 procent van de Nederlanders gaf vorig jaar aan op internet informatie gezien of gelezen te hebben die volgens hen niet waar was, of waarbij ze twijfelden aan de waarheid ervan (CBS, 2024). Mediahuis en DPG Media hebben het gebruik van hun producties voor het trainen van AI-modellen inmiddels verboden (Van Monsjou, 2023). Toch schuwen Nederlandse journalistieke media niet weg van experimenteren met AI. Dat is het Commissariaat voor de Media ook niet ontgaan. In de Mediamonitor 2023 staat dat de inzet van AI bij nieuwscreatie en nieuwsgebruik een steeds grotere rol gaat spelen, bijvoorbeeld in de vorm van generatieve AI voor de creatie van tekst en beeld. Dit biedt kansen, maar ook risico's vanwege de kwetsbaarheid voor fouten (CvdM, 2023).

Fotojournalistiek/nieuwsfotografie en AI

Egyptische onderzoekers concludeerden afgelopen april: "De fotojournalist kent de toepassingen van kunstmatige intelligentie en het vermogen om foto's van hoge kwaliteit te produceren in de snelste tijd, met de minste inspanning en onder moeilijke opnameomstandigheden." (Mohamed et al., 2024). Dat AI zich een weg baant in wereld van nieuwsfotografen (Gülaçti & Kahraman, 2021) is te zien aan functies in beeldprogramma's als Adobe Lightroom en Adobe Photoshop (beschreven in het [theoretisch kader](#)). Zelfs in steeds meer camera-apps van mobiele telefoons zit kunstmatige intelligentie (Fotografie.nl, 2023); het wordt voor de 'normale burger' makkelijker om schitterende foto's te maken.

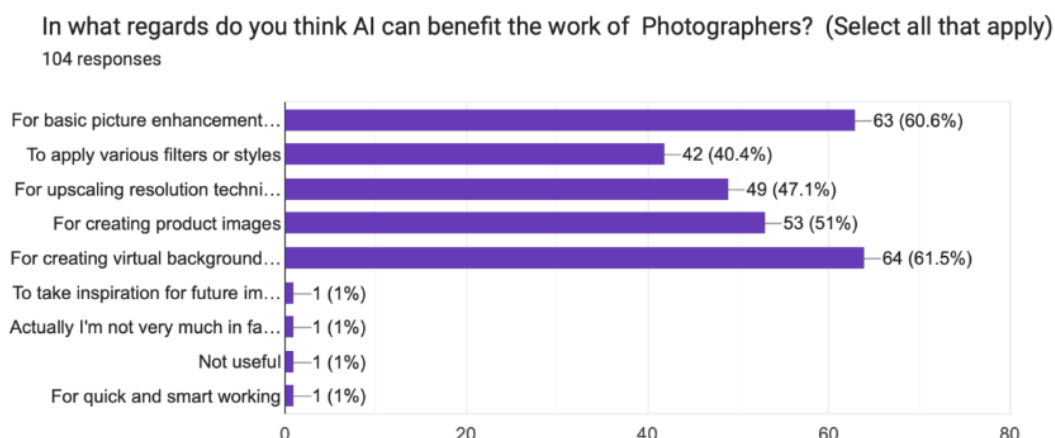
Je ziet het ook aan de laaiende, wereldwijde discussies op sociale media. De voorbeelden die in de [inleiding](#) van dit onderzoek worden aangehaald, leidden tot kritische reacties van het publiek. Woorden als 'nep', 'fraude', 'een bedreiging voor de geloofwaardigheid van fotografie' en 'fake news' werden gebruikt (Hausken, 2023).

Wereldwijd worden steeds meer artikelen geschreven over fotojournalisten (nieuwsfotografen) versus AI-beeldgeneratoren. Het is namelijk een interessante groep; nieuwsfotografen staan met één been in de beeldsector (de creatieve sector) en met één been in de journalistieke sector. Kunstmatige intelligentie kan ze - zoals in het [theoretisch kader](#) beschreven is - op meerdere manieren bedreigen. Er zijn niet alleen zorgen over het verlies aan opdrachten, maar ze kennen ook als geen ander het gevaar van geknutselde beelden in een samenleving waar makkelijk ruzies, eigen realiteiten en filterbubbels ontstaan. (Sharifi, 2023).

Anna Lena Mehr, *contest director* bij World Press Photo, sprak vorig jaar haar zorgen uit: "Nu generatieve AI, inclusief beeldgeneratie, beschikbaar is voor het grote publiek, is het idee van wat betrouwbaar is niet meer zo vanzelfsprekend. AI kan zulke fotorealistische beelden genereren dat ze voor echte foto's kunnen worden aangezien, waardoor het een echte bedreiging vormt voor fotojournalistiek." (PwC, 2023) Ook José van Dijck, hoogleraar Media en Digitale Samenleving, vindt

het een gevaarlijke ontwikkeling op het gebied van misinformatie: “Zeker op sociale media kun je nu met enorme snelheid beelden verspreiden die zijn gemanipuleerd, maar wel echt lijken.” (RTL, 2023).

Daartegenover staan fotojournalisten die wél kansen zien in AI. Dr. Anuradha Mishra vroeg vorig jaar aan honderd fotojournalisten, freelance fotografen en hobbyfotografen naar hun kijk op AI. Bijna 63% van de respondenten (zie afbeelding 4) meenden dat AI-beeldgeneratoren ze kunnen helpen, bijvoorbeeld om inspiratie op te doen of om beeldende, creatieve achtergronden aan hun foto's toe te voegen (Mishra & Jain, 2023).

Afbeelding 4. Figuur 5 van 'Measuring Impact Of AI Image Generators In Photography: A Pragmatic Study On Professional Photographers' (Mishra en Jain, 2023)

Er worden ook concrete projecten met AI binnen en voor de fotojournalistiek gedaan, zoals Project Krant en Foto's van de Nederlandse AI Coalitie:

“

Tegenwoordig zijn zowel de krant als de originele fotoserie van de persfotograaf veelal in gedigitaliseerde vorm terug te vinden. Maar het zoeken naar deze bronnen en het leggen van verbindingen daartussen is voornamelijk handwerk. In dit project wordt beeldherkenning als één van de AI-technieken ingezet om foto's in persfotocollecties en in krantencollecties met elkaar te verbinden en de rijkdom van persfotoarchieven beter te ontsluiten. Hierdoor wordt het makkelijker om het volledige verhaal van een enkele persfoto te achterhalen.

”

(Nederlandse AI Coalitie, 2021)

Een van de bekendste voorbeelden van een fotograaf die kans ziet in AI, is de gerespecteerde Amerikaanse ex-Magnum documentaire-fotograaf Michael C. Brown. Hij genereerde vorig jaar een reeks beelden over Cuba, getiteld [‘90 Miles’](#). Het was nog maar net gepubliceerd of er ontstond al

een heftig debat in de fotografiewereld. “Dat ‘AI-fotografie’ een zeker onbehagen oproept, blijkt al uit de emotionele en tegenstrijdige commentaren van documentairemakers en kunstenaars op het Instagram-account van Brown”, schreef de Vlaamse journaliste Amber Terranova daarover. Ze noemen het verdedigen van deze technologie ‘twijfelachtig’ en laten weten dat Brown zijn geloofwaardigheid heeft verloren. De fotograaf ziet het zelf echter anders. “Ik deel veel van de vaak gehoorde bezorgdheden over AI, maar je kunt er niet omheen dat de technologie er is”, reageerde hij. “Dus hoe kunnen we dat gebruik aan banden leggen, terwijl we AI wél gebruiken om verhalen te vertellen – vooral verhalen die onmogelijk te fotograferen zijn? Als we dit goed doen, zal niets de fotografie bedreigen.” (Terranova, 2023).

Samenvatting

De ontwikkelingen van AI gaan razendsnel. Het wordt alsmaar aannemelijker dat AI werk gaat overnemen. Tegelijkertijd kan AI nieuwe banen creëren. De creatieve sector en (foto)journalistiek zien zeker kansen in AI (inspiratie opdoen, efficiënter werken). Een andere groep (waaronder fotografen) is daarentegen bang voor verlies aan opdrachten/broodwinning en kwaliteit.

Methodologie

Onderzoeksontwerp

Het doel van dit onderzoek is om te achterhalen in hoeverre AI-beeldgeneratoren een bedreiging (of kans) voor Nederlandse nieuwsfotografen zijn. Nieuwsfotografen vormen een interessante groep. Ze staan met één been in de (commerciële) beeldsector (de creatieve sector) en met één been in de journalistieke sector. Kunstmatige intelligentie kan ze dan ook op meerdere manieren bedreigen (zie [theoretisch kader](#)), waardoor dit onderzoek is uitgevoerd met een kwalitatieve benadering in de vorm van een case study. De focus op Nederland komt doordat ons land de meeste digitale vaardigheden van Europa heeft - zoals in de [inleiding](#) is beschreven.

De deelvragen zijn:

- Op welke manier gebruiken Nederlandse nieuwsmedia AI-foto's?
- Waarom zouden Nederlandse nieuwsmedia AI-beeldgeneratoren wel/niet gebruiken?
 - Welke voordelen hebben AI-foto's en zijn dit werkelijk redenen voor Nederlandse nieuwsmedia om beeldgeneratoren te gebruiken?
 - Wat zeggen de journalistieke codes en grootste (nieuws)mediabedrijven in Nederland over het gebruik van AI voor beeld?
- Vinden Nederlandse nieuwsfotografen AI-foto's zorgwekkend of kansrijk?

Gegevensverzameling en -analyse

De antwoorden van de eerste twee deelvragen zijn vooral verkregen door middel van documentaire bronnen. Voor de sub-deelvraag 'Welke voordelen hebben AI-foto's en zijn dit werkelijk overwegingen voor Nederlandse nieuwsmedia om beeldgeneratoren te gebruiken?' zijn de chef's Fotoredactie van NRC en ANP geïnterviewd. Alle Nederlandse fotochef's zijn contacteerd, maar vrijwel geen wilde of kon meewerken.

Voor de laatste deelvraag (de belangrijkste) zijn nieuwsfotografen telefonisch of via Teams/Zoom minstens 30 minuten geïnterviewd. Dit is gebruikelijk in kwalitatief onderzoek, maar het stelde de deelnemers ook in staat om in hun eigen woorden antwoorden te geven. Door middel van doorvragen konden de zorgen (en kansen) uitgebreider en diepgaander onderzocht worden dan met een enquête. De nieuwsfotografen zijn los van elkaar geïnterviewd, dus niet in een focusgroep. Niet alleen vanwege hun onvoorspelbare werktijden, maar ook om eerlijke antwoorden te verkrijgen. Omdat AI controversieel is, zouden fotografen zich bijvoorbeeld in groepsvorm bezwaard voelen om toe te geven dat ze zelf AI gebruiken. Dat is ook de reden dat de geïnterviewden later enkel bij hun initialen worden genoemd.

De interviewvragen zijn gebaseerd op vragen gesteld in twee eerdere onderzoeken: de enquête '[Auteursrecht en AI](#)' van Pictoright en '[Measuring Impact Of AI Image Generators In Photography: A Pragmatic Study On Professional Photographers](#)' (zie tabel 3). Zij hebben deze vragen opgesteld "om een diepgaand inzicht in het onderwerp te krijgen." (Mishra & Jain, 2023).

Questions/ Photographers:	Tarun	Rohit	Varun Tyagi
Used/heard about AI Image Generators	Heard but not used personally.	Used DALL-E once.	Used RetouchMe & portraiture for skin retouching
Photography industry affected by AI Image Generators	Photography is going out, scouting a subject, it's all about emotions. I don't feel that AI is at the moment capable enough of doing.	Can help product photographers but just a tool can't replace people.	Depends on what type of photography you do. For a fitness photographer it can be helpful and for product photographers it can be a threat.
Future between AI & Photographers	Other industries might but photojournalists won't be affected.	To evolve with AI we need to understand the nuances of AI & how it can be helpful for us.	It's in the transition phase right now. We really can't say anything where it will go.
Training of AI on already existing images	I don't think my credibility will be affected with AI or someone even using my picture	Depending on the photograph, if it could generate revenue, it does bother me.	Definitely it can. So, if AI can completely copy my style, then it can be a really dangerous thing.
Ethical issues	Too early to comment. It will take around 20-30 years to say anything	AI everything has gotten very easy. So, it becomes very difficult to know what to see and what not to.	We can notice a constant focus on the ethical implications of AI. There should be a regulatory body or regulations in place.

Tabel 3. Vragentabel van 'Measuring Impact Of AI Image Generators In Photography: A Pragmatic Study On Professional Photographers' (Mishra & Jain, 2023).

Als het grote voorbeeld is het verhaal van de beroemde Michael C. Brown (zie de tussenkop [Fotojournalistiek/nieuwsfotografie en AI](#) in de literatuuranalyse) gebruik. Omdat uit de literatuur is gebleken dat veel beeldmakers zowel kansen als bedreigingen in AI zien, wordt ook aandacht besteed aan mogelijke voordelen.

Interviewopzet

Doorvragen is ontzettend belangrijk! Het gaat om hun beleving/visie/kijk.

- Houd jij de ontwikkelingen rondom AI bij? Vind je dat interessant? Waarom? Hoe?
- Bewerk jij je (veel) foto's na? In welk programma doe je dat? Zitten daar ook AI-functies in? Gebruik jij die? Waarom wel/niet?
- Waar trek jij de grens bij AI? Wat zou je er bijvoorbeeld van vinden als nieuwsmedia in de toekomst beelden laten maken door AI, voor bij nieuwsberichten? (Evt. Michael C. Brown gebruiken als voorbeeld)
- Word je zenuwachtig of enthousiast van het feit dat mensen steeds sneller beeld kunnen genereren met AI? Waarom?
- Concluderend: zie je AI eerder als kans of bedreiging voor nieuwsfotografen? Zie jij AI-beeldgeneratoren als een bedreiging voor je werk? En waarom?

De interviews zijn door middel van een thematische analyse uitgelopen. Eerst door te verkennen, dan door te coderen (met bijvoorbeeld de codes/steekwoorden 'Zorgen' en 'Geen zorgen') en structureren. De uiteindelijke overkoepelende thema's die telkens terugkomen in de interviews, worden per interviewvraag behandeld in de [onderzoekresultaten](#).

Onderzoeksgroep

Er zijn zeven nieuwsfotografen geïnterviewd. Met dit aantal is er geen theoretische saturatie opgetreden. Om onderzoeksbias te voorkomen zijn de nieuwsfotografen bijvoorbeeld voor verschillende nieuwsmedia en in uiteenlopende gebieden werkzaam (en woonachtig):

Afbeelding 5. Woordwolk ter illustratie van de verschillen tussen de geïnterviewden. Hoe vaker de woorden voorkomen/hoe groter ze zijn, hoe meer geïnterviewden deze kenmerken hebben.

De groep respondenten bestaat voornamelijk uit mannen, want “fotojournalistiek blijkt echt een mannenberoep”, aldus het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek. “De overvloed aan mannen in de fotojournalistiek wijkt behoorlijk af van de verhouding tussen mannen en vrouwen in de totale journalistieke beroepsgroep. Weliswaar is daar ook sprake van een dominantie van mannen, maar die is met 62% een stuk kleiner dan in de fotojournalistiek.” (Pleijter & Gierstberg, 2011). In de interviews werd dit bevestigd. Daarom is het goed om te benoemen dat mannen zich minder snel zorgen maken dan vrouwen (Conway et al, 2003).

Onderzoeksresultaten

Op welke manier gebruiken Nederlandse nieuwsmedia AI-foto's?

Exacte cijfers over het aantal AI-foto's in de Nederlandse nieuwsmedia bestaan niet. Wel zijn er genoeg voorbeelden te vinden. Zo gebruikt het Parool soms AI-beeldgeneratoren voor eigen projecten. De beeldredactie liet bijvoorbeeld vorig jaar in meerdere series Amsterdam zien door de ogen van AI (zie afbeelding 6). Als een specifieke AI-foto het nieuws haalt, wordt deze bij het artikel daarover geplaatst (zie afbeelding 7). Dit gebeurt ook bij factchecks, waarin journalisten uitpluizen of een beeld echt is of door AI is gemaakt (zie afbeelding 9), en artikelen over AI (zie afbeelding 8).

Zomerserie: Op en top Amsterdams, gegenereerd door kunstmatige intelligentie

Van toeristenoverlast tot de knip. Voor een zomerserie die vanaf vandaag zes weken lang op zaterdag verschijnt, laat de beeldredactie van *Het Parool* Amsterdam zien door de ogen van kunstmatige intelligentie (AI). 'Subtiliteit kent het machientje niet. Bij 'file' staan de auto's op elkaar.'

Marjolijn de Coca 29 juli 2023, 03:00

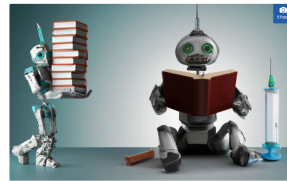

Door AI-software Midjourney gegenereerd beeld met als prompt (instructie): 'photo journalist, Amsterdam, a journalist interviews two people about artificial intelligence.' [Source: Midjourney/Parool](#) Scrolling

< Afbeelding 6. Schermafbeelding van de eerste alinea van 'Zomerserie: Op en top Amsterdams, gegenereerd door kunstmatige intelligentie'.

Wat weet ChatGPT over ethiek en geloofsvragen?

Wat weet ChatGPT over ethiek en geloofsvragen? [Lees het artikel](#) [Wat weet ChatGPT over ethiek en geloofsvragen?](#) | Gepubliceerd op 30 januari 2023 10:06

Door de auteur en/of generatie van de afbeelding niet te herkennen, wordt het gegenereerd beeld niet als prompt (instructie) gebruikt.

< Afbeelding 8. Schermafbeelding van het artikel 'Wat weet ChatGPT over ethiek en geloofsvragen?' van het Reformatisch Dagblad.

Uw woorden worden beelden in nieuwe AI-programma's: 'Maak een schilderij in de stijl van Salvador Dali'

Een nieuwe serie laagdrempelige programma's maakt het dankzij kunstmatige intelligentie mogelijk prachtige illustraties te maken door simpelweg een reeks woorden in te voeren.

Laurens Verhagen 13 september 2022, 11:30

'Lemon wearing sun glasses relaxing on the beach' pixel art movie still 3d realistic render hyper detailed [Gereed: Midjourney](#)

^ Afbeelding 7. Schermafbeelding van het verhaal 'Uw woorden worden beelden in nieuwe AI-programma's: 'Maak een schilderij in de stijl van Salvador Dali'' in de Volkskrant

Deze foto toont niet de boerenprotesten in Frankrijk, maar is door AI gegenereerd

^ Afbeelding 9. Schermafbeelding van een factcheck van APF.

Bovendien zijn er de afgelopen jaren een aantal incidenten geweest. Zoals in de [inleiding](#) afgebeeld is, gebruikte de NOS per ongeluk een AI-foto in een uitzending. Het bedrijf heeft daarna een verantwoording gepubliceerd (Haan, 2023). Maar niet alle nieuwsmedia zijn even transparant over het gebruik van AI-foto's. Het AD publiceerde in april 2023 bijvoorbeeld deze foto:

**Gasten stelen waardevolle
fotolijstjes van muur bij eetcafé
Opa: 'Dit gaat over échte mensen'**

Afbeelding 10. Schermafbeelding van het artikel >

[‘Gasten stelen waardevolle fotolijstjes van muur bij eetcafé Opa: ‘Dit gaat over échte mensen’](#) van het AD.

De afbeelding is overduidelijk met een AI-generator gemaakt. Kijk naar de handen: de ene hand heeft zes vingers, de andere lijkt er maar vier te hebben. Het AD geeft Eetcafé Opa de fotocredits, maar vermeldt er niet bij dat het een AI-foto is. “We weten natuurlijk niet zeker hoe dit precies gegaan is, het lijkt er op dat AD.nl per ongeluk een met AI gemaakte foto heeft overgenomen en dat de redactie hier zelf niet van op de hoogte was”, schrijft Zoom.nl over dit incident (Zoom Academy, 2023).

Verder zijn er (nog) geen nieuwsverhalen te vinden waarbij bewust een AI-foto is geplaatst, terwijl het verhaal níét over AI gaat. Wel lanceerden NU.nl-oprichter Merien ten Houten en Bart Brouwers, voormalig hoofdredacteur van het dagblad Spits, begin dit jaar De Geïllustreerde Kunstmatige Intelligentie (DGKI) (Verhagen, 2024). Dit is een Nederlandse nieuwssite waarvoor AI het nieuws verzamelt en selecteert, de stukken schrijft én daar afbeeldingen bij maakt:

Afbeelding 11. Schermafbeelding van de homepage van [De Geïllustreerde Kunstmatige Intelligentie](#) op 6 maart 2024.

Op het eerste gezicht kunnen de illustraties bij artikelen als ‘Grootschalige reddingsactie in IJsselstein’ (zie afbeelding 11) worden gezien als concurrentie voor nieuwsfotografen. Zij maken immers foto’s van dezelfde gebeurtenissen. Hier hebben de oprichters over nagedacht. Zoals Ten Houten over de afbeeldingen zegt: “Allereerst is het een rechtenkwestie: we willen niet dat AI plaatjes maakt die veel lijken op bestaande foto’s. Als je foto’s gaat namaken met AI, dan ligt desinformatie bovendien al snel op de loer.” (Verhagen, 2024)

Samenvatting

(Nog) geen enkele Nederlandse krant of nieuwswebsite heeft bewezen een AI-foto bij een nieuwsverhaal dat níét over AI gaat, gezet. De manier waarop Nederlandse nieuwsmedia AI-foto’s wél gebruiken, kan worden opgesplitst in drie categorieën (zie tabel 4). In de categorie ‘Nieuwswaardige AI beelden’ zijn de meeste voorbeelden te vinden. Het is daarom zeer aannemelijk dat Nederlandse nieuwsmedia AI-foto’s op deze manier het vaakst gebruiken.

Manieren AI-foto’s gebruiken in producties

	Gebruik AI-foto's is bewust/wordt benoemd	Gebruik AI-foto's is <i>niet</i> bewust/wordt <i>niet</i> benoemd
Onderwerp van productie is AI	Nieuwswaardige AI beelden	-
Onderwerp van productie is <i>niet</i> AI	Projecten met AI	Betrapt!

Tabel 4: Manieren AI-foto’s gebruiken in producties.

Waarom zouden Nederlandse nieuwsmedia AI-beeldgeneratoren wel/niet gebruiken?

Welke voordelen hebben AI-foto's en zijn dit werkelijk redenen voor Nederlandse nieuwsmedia om beeldgeneratoren te gebruiken?

In het [theoretisch kader](#) is het al kort aangehaald: veel mediabedrijven hebben de afgelopen jaren te maken gehad met kostenbesparingen, die leidden tot een afname van de fotobudgetten. Dit resulteerde in minder opdrachten voor nieuwsfotografen en een groter gebruik van goedkopere of gratis alternatieven. Denk aan beeldmateriaal van burgerjournalisten, stockfoto's of... AI-beeld? Een AI-foto is kosteloos/zonder extra kosten verkrijgbaar.

Bovendien zijn de praktijken van de journalistiek veranderd door de opkomst van digitale technologieën. Sommige mediabedrijven geven tegenwoordig de voorkeur aan snelheid boven diepgang en daarmee voorkeur aan duidelijke foto's (MvH Media, 2022) die snel kunnen worden gemaakt en gedeeld. Moeten wachten op een foto is daarom verre van ideaal. AI-foto's kunnen dus aantrekkelijk zijn omdat ze binnen enkele minuten zijn gemaakt.

De website neuroflash.com (2022) geeft nog een mogelijk voordeel: "AI-foto's lijken veel levendiger dan traditionele computerafbeeldingen." Met dat laatste worden 'stockafbeeldingen' bedoeld; foto's die voor een klein prijsje mogen worden gepubliceerd. Stockfoto's zijn vaak flink geënceneerd en stijf. 'Levendigere' AI-foto's kunnen helpen om publicaties aantrekkelijker te maken of bepaalde informatie beter over te brengen (Ademi, 2022).

Op basis hiervan kunnen drie aannames gevormd worden:

- Beeldredacties willen zo goedkoop mogelijk beeld, waardoor AI-foto's erg aantrekkelijk zijn;
- Moeten wachten op een foto is verre van ideaal. AI-foto's zijn aantrekkelijk voor bijvoorbeeld online kranten, omdat het binnen enkele minuten is gemaakt;
- AI-foto's kunnen helpen om publicaties aantrekkelijker te maken of bepaalde informatie beter over te brengen.

Deze drie hypotheses zijn voorgelegd in gesprekken met Pauke van den Heuvel (plaatsvervangend chef Fotoredactie van NRC) en Karin Hollaar (chef Fotoredactie van ANP). Meer chef's van Nederlandse beeldredacties zijn gecontacteerd, maar zij konden of wilden niet meewerken. De samenvattingen van de gesprekken zijn:

Karin Hollaar

Dagelijks ontvangt het ANP ongeveer 1.500 binnenlandse en 60.000 internationale foto's, afkomstig van freelance fotografen (er zijn 700 nieuwsfotografen aangesloten bij het ANP) en fotopersbureaus. De beeldbank bevat momenteel zo'n 70 miljoen foto's. Over het gebruik van AI op de fotoredactie van het ANP vertelt Karin dat ze strikte spelregels hebben. De belangrijkste regel: **alles wat door AI wordt gemaakt, moet door een mens worden gecontroleerd**. Ze noemt het principe 'mens-machine-mens', wat ervoor zorgt dat niets wordt gepubliceerd zonder

menselijke controle. Het ANP gebruikt AI nu alleen voor bijvoorbeeld gezichtsherkenning en categorisatie. Nooit om AI-foto's te genereren. Dat geldt ook voor stockfoto's; alles moet authentiek zijn en de werkelijkheid weerspiegelen. Beeldmanipulaties zijn dan ook niet welkom, en de ontwikkelingen op het gebied van AI worden nauw in de gaten gehouden. Personeel wordt op de hoogte gehouden met workshops en cursussen. Tot slot: willen nieuwsbedrijven wél AI-foto's publiceren? Dan moeten ze transparant zijn, aldus Karin. De hierboven genoemde voordelen zijn niet van toepassing op het ANP.

Pauke van den Heuvel

NRC maakt geen gebruik van AI foto's, behalve om een stuk over AI foto's mee te illustreren. "Wij zijn een kritisch medium dat feitelijk zo juist mogelijk wil zijn, ook in onze fotografie en werken daarom met journalistiek sterke fotografen en persbureaus. De voordelen die je noemt gaan voor ons niet op." NRC vindt het belangrijk dat fotografen eerlijk voor hun werk betaald krijgen en gaan niet voor zo goedkoop mogelijk. "Zij zijn de ogen van de redactie en dat zij ter plekke zijn is zeer waardevol voor ons. Dat zie ik niet als 'wachten op' maar als belangrijke informatie die wij nodig hebben. Persfotografen die nieuws verslaan sturen rechtstreeks vanuit hun camerabeelden door, dat is supersnel. Vooralsnog zijn AI foto's allesbehalve levendig, ze zijn erg voorspelbaar en doordrenkt van vooroordelen. Kortom, **voor ons zitten er vooralsnog alleen maar nadelen aan.**"

Wat zeggen de journalistieke codes en grootste (nieuws)mediabedrijven in Nederland over het gebruik van AI voor beeld?

Journalistieke codes

In alle journalistieke codes en de leidraad is waarheidsgetrouw berichtgeven de belangrijkste peiler. Zoals in de Code van Bordeaux staat: "Eerbied voor waarheid en voor het recht van het publiek op waarheid is de eerste plicht van de journalist." (NvJ, 2024). Specifiek over AI, beeld en foto's staat het volgende in de documenten:

[Leidraad van de Journalistiek 2024](#)

"Journalisten berichten waarheidsgetrouw (...) Beeldmanipulaties mogen niet misleiden. Ingrepen die een duidelijke verandering in het beeld teweegbrengen, moeten de lezer en kijker worden gemeld."

[Code voor de journalistiek/code van Hoofredacteurs](#)

"Bij het bewerken van nieuws, in tekst, geluid, beeld of combinaties daarvan (infografieken, animaties) maakt de journalist duidelijk waaruit zijn bewerking bestond. (...) Naarmate journalisten meer en meer gebruikmaken van digitale technieken, wordt het voor consumenten van nieuws lastiger te doorgronden waaruit de bewerking bestond. Tekst kan worden gekopieerd (waardoor soms sprake kan zijn van plagiaat), foto's en videomateriaal worden bewerkt (waarbij de waarheid soms geweld wordt aangedaan). Lezers, luisteraars en kijkers moeten kunnen weten waaruit de bewerking bestond, te meer omdat een kleine maar groeiende groep nieuwsconsumenten juist heel wel in staat is de digitale bewerking te doorgronden, ofwel omdat ze over dezelfde techniek beschikken, ofwel omdat ze toegang hebben tot het onbewerkte bronmateriaal."

Het wordt van journalistieke media verwacht dat ze zich aan de codes houden, en dus waarheidsgetrouw publiceren en het publiek niet misleiden door bijvoorbeeld beeldmanipulaties. Als er bewerkt/niet-(zo)-waarheidsgetrouw beeld wordt gepubliceerd, moet dat worden vermeld in de publicatie. Het bestuur van de Nederlandse Vereniging van Journalisten roept op om hier uitgebreid met elkaar over te praten. “Niet alleen binnen de beroepsgroep van fotografen, maar vooral ook met de redacties, met de eind- en hoofdredacteurs, met de vormgevers en de artdirectors, om grenzen te stellen en elkaar aan te spreken wanneer we die grens overschrijden.” (NvJ, 2024).

Grootste (nieuws)mediabedrijven in Nederland

De mediabedrijven met de meeste Nederlandse nieuwsmerken zijn DPG Media en Mediahuis. Het Algemeen Nederlands Persbureau heeft ruim 700 fotografen aan zich gebonden. Dat maakt het ANP evenzeer een van de grootste opdrachtgevers van nieuwsfotografen. Wat staat er in hun AI-beleid over/in relatie tot AI-foto's?

[ANP](#) (2023)

“We verlaten ons bij inzet van AI te allen tijde op de Redactiestatuten, de wet, de democratische grondbeginselen die in Nederland gelden en de mores van de journalistieke professie, ongeacht de mogelijkheden die technische ontwikkelingen ons bieden. (...) We publiceren tekst, beeld, graphics of audio die op welke wijze ook door de computer (of door AI) is gegenereerd alleen met toestemming van chefs en hoofdredactie. We zijn daarin zowel onderzoekend als terughoudend omdat AI er evenzogoed veelbelovend uit ziet als fouten kan bevatten ('hallucinaties') en vooroordelen ('bias') kunnen herbevestigen. Bovendien is het complex bij door de computer gemaakte content de betrouwbaarheid van de als waar gepresenteerde feiten te garanderen. Bij deze afweging tot publiceren nemen we mee hoe het betreffende AI-systeem tot de informatie kwam. We houden in onze productieketen vast aan de nu al geldende lijn mens>machine>mens waarbij het denken en beslissen bij de mens begint en eindigt, mogelijk in de tussenliggende productie geassisteerd door de computer. We gebruiken daarom geen door de computer (of AI) gegenereerde content, ook niet als bronmateriaal, zonder het checken van deze informatie door een mens. We blijven, ieder van ons blijft, immers verantwoordelijk voor ANP's betrouwbaarheid. We beginnen met de feiten (en daar eindigen we ook mee).”

“Overtreding van deze leidraad wordt beschouwd als strijdig met onze journalistieke basisbeginselen en vergelijkbaar met het plegen van plagiaat.”

[Mediahuis](#) (2023)

Het AI-beleid van Mediahuis gaat over alle gebruiksvormen van AI; het is erg algemeen. Het hele beleid slaat dus ook op het gebruik van AI-foto's.

Mediahuis AI guidelines

Augment, not replace

- AI should enhance journalism and support our work.
- AI can handle time-consuming tasks, so you can focus on important things.
- Our goal is to enhance the quality of our journalism for our audience.

Transparency above all

- Always state when AI is used to create or modify content.
- Publish AI guidelines and be transparent about how we use AI.
- Encourage readers to give feedback and let them review their data.

Human in the loop

- Don't publish AI-made content without a person checking the content or process.
- The editor-in-chief ensures AI technologies comply with journalistic codes and standards.
- Designate a key contact for AI-related questions and monitoring in the newsroom.

Be fair & without bias

- Watch out for biases in AI systems and work to address them.
- Carefully balance journalistic, commercial, and audience objectives when using AI.

Trust is key

- Remain trusted sources by verifying facts and avoiding harmful AI-generated content.
- Help our readers to assess what and who to trust.
- Respect copyrights, especially when AI imitates a recognizable style or content.

Privacy & security as priority

- Prioritize data privacy and security when using AI applications.
- Comply with privacy laws and where required obtain user consent before using personal info.
- Explain how personal data is used in AI applications and empower readers to control it.

AI training & skills

- Establish clear lines of accountability for AI development and use.
- Train and qualify those responsible for AI decisions.
- Invest in newsroom awareness and communication about acceptable AI practices.

Afbeelding 11 en 12. Schermafbeeldingen van het AI-beleid van Mediahuis, 2023.

De richtlijnen van Mediahuis blijven “hangen in algemeenheden”, zoals Villamedia het noemt. “Bij DPG Media is dat ook zo, al wordt daar nog altijd gewerkt aan een uitgebreide richtlijn. De DPG Media-titels die al hun eigen richtlijnen hebben, kiezen daarin vooral hun eigen pad.” (Kivits, 2023). Bijvoorbeeld:

[De Volkskrant \(2023\)](#) - DPG Media

“De inhoud van De Volkskrant wordt gemaakt door menselijke redacteurs, verslaggevers, eindredacteurs, fotografen en illustratoren. Er mag geen enkel misverstand zijn over wat echt en waar is en wat niet, De Volkskrant publiceert daarom geen journalistiek werk dat is gegenereerd door kunstmatige intelligentie (AI). We beschouwen AI wel als een hulpmiddel om bijvoorbeeld onderzoek te doen.” (De Volkskrant, 2024)

“De Volkskrant wil bovendien volstrekt transparant zijn over hoe informatie is vergaard en welke bronnen daaraan ten grondslag liggen. Journalistiek werk dat gegenereerd is door AI-systemen, biedt deze transparantie niet. De Volkskrant wordt gemaakt door gespecialiseerde redacteurs, die volgens het Volkskrant-protocol werken en betrouwbaar, onafhankelijk, integer en zo objectief mogelijk willen zijn. Generatieve AI bevat te vaak fouten (‘hallucinaties’) of vooroordelen (‘bias’), en meestal is onbekend met welke data de systemen zijn getraind. Daarom kan de betrouwbaarheid van bronnen waarop het systeem is getraind, niet worden geverifieerd. Rechthebbenden hebben vaak geen toestemming gegeven om hun materiaal te gebruiken om te trainen. Zowel bij tekst als beeld weegt de Volkskrant nadrukkelijk mee dat medewerkers iets nieuws creëren en in hun broodwinning afhankelijk zijn van hun creatieve vermogen.”

“De uitzondering op het bovenstaande is wanneer het doel van een publicatie is te laten zien hoe een AI-systeem functioneert. Als in de context van zo’n publicatie iets ‘geschreven’ of is gegenereerd door kunstmatige intelligentie, dan meldt de Volkskrant dat altijd expliciet en toont daarbij waar de eventuele fouten zitten in het gegenereerde werk. Een dergelijk gebruik van generatieve AI gebeurt alleen na toestemming van chefs en hoofdredactie.”

[NU.nl](#) (2023) - DPG Media

“NU.nl is terughoudend in het gebruik van door AI gegenereerd beeld. In veel gevallen zien we ethische bezwaren, zoals bij het genereren van gezichten van mensen die niet echt bestaan of situaties die zich nooit hebben voorgedaan. Maar er zijn ook situaties te bedenken waarin door AI gegenereerd beeld geen bezwaren oproept en wel meerwaarde heeft. In de zeldzame gevallen dat we dit soort beelden wel gebruiken, maakt NU.nl dit duidelijk.”

[AD](#) (2024) - DPG Media

“Bij het AD hanteren we het mens-machine-mensprincipe. Ons journalistiek denken, handelen en beslissen begint en eindigt bij de mens. De redacteur kan AI een opdracht geven (‘prompt’) en de machine gaat aan de slag, maar het laatste oog en oordeel is aan ons. Waar dat laatste niet is gebeurd, moeten we dat specifiek aangeven. En ook als bijvoorbeeld een foto, infographic of tekening door die technologie is vervaardigd.” (Van den Bosch, 2024)

Samenvatting

De mogelijke voordelen van AI-foto’s - lage(re) kosten, snelle(re) aanlevering en grote(re) aantrekkelijkheid - die vaak op websites over AI worden benoemd, blijken in de journalistiek geen reden te zijn om ze vaker te gebruiken. Zoals Karin Hollaar zegt: “Alles wat door AI wordt gemaakt, moet door een mens worden gecontroleerd.” Pauke van den Heuvel voegt daaraan toe: “Voor ons zitten er vooralsnog alleen maar nadelen aan.” Deze reacties zijn niet onlogisch: hoewel volgens de journalistieke codes bewerkt/niet-(zo)-waarheidsgetrouw beeld gepubliceerd mag worden mits dit erbij wordt vermeld, wordt van journalistieke media verwacht dat ze zich aan de journalistieke codes houden, en dus waarheidsgetrouw publiceren en het publiek niet misleiden door bijvoorbeeld beeldmanipulaties.

Dit is terug te zien in de AI-richtlijnen van grote (nieuws)mediabedrijven in Nederland; de grote opdrachtgevers van nieuwsfotografen. Het ANP onderzoekt het gebruik van AI, maar is terughoudend vanwege mogelijke fouten, vooroordelen en de complexiteit om informatie/beelden te controleren. Mediahuis en DPG Media zien AI als een aanvulling op journalistiek werk, maar benadrukken transparantie en menselijke controle. De Volkskrant publiceert geen journalistiek werk gegenereerd door AI vanwege de kans op fouten en onbekende trainingsdata. NU.nl is terughoudend in het gebruik van door AI gegenereerd beeld vanwege ethische bezwaren, maar kan het in zeldzame gevallen gebruiken met duidelijke vermelding. Het AD benadrukt dat menselijke beoordeling essentieel is in journalistiek, zeker als AI wordt gebruikt.

Vinden Nederlandse nieuwsfotografen AI-foto's zorgwekkend of kansrijk?

Dan resteert alleen nog de vraag: hoe zien Nederlandse nieuwsfotografen dit? Voor dit onderzoek zijn 7 nieuwsfotografen - wiens initialen worden gebruikt wegens privacyredenen - geïnterviewd.

Ontwikkelingen bijhouden en zelf AI gebruiken

Interviewvragen: Houd jij de ontwikkelingen rondom AI bij? Vind je dat interessant? Waarom? Hoe? Bewerk jij je (veel) foto's na? In welk programma doe je dat? Zitten daar ook AI-functies in? Gebruik jij die? Waarom wel/niet?

Alle fotografen houden de ontwikkelingen rondom AI op een manier bij en vrijwel alle gebruiken weleens AI-functies in Adobe Photoshop of Lightroom. GJP gebruikt de ruisonderdrukking soms voor zijn nieuwsfoto's. "Daarvan kun je je al afvragen: mag dat?", zegt hij in zijn diepte-interview. "Het is een correctie-tool, maar wel eentje die *context aware* is. Functies als achtergronden uittrekken gebruik ik nooit, hoor! Misschien zou ik het weleens voor een privéfoto kunnen doen, maar nooit voor de krant." Voor zijn vrije tijd projecten ziet hij meer kans in AI. "Mijn familie fotografeert al sinds 1880, en ik heb laatst allemaal zwart-wit foto's ingekleurd op mijn computer. Dat is cool en zou ook met AI kunnen."

Ook JG en EP gebruiken de ruisreductie-knop voor hun nieuwsfoto's. Daar trekken ze dan ook meteen de grens. JG: "In de fotojournalistiek mag je het beeld niet echt veranderen, alleen verbeteren. Zoals ruis weghalen mag wel, maar bijvoorbeeld *upscaling* met AI gebruik ik niet." EP: "Je haalt er alleen ruis mee weg; je maakt het beeld niet anders."

EM en RO experimenteren slechts met de AI-tools als hobby. EM gebruikte AI in Photoshop om beelden te verlengen en objecten toe te voegen, maar vond de resultaten vaak net niet goed genoeg. Wel zag hij kans in AI voor commerciële klussen: "Specifieke toepassingen zijn nuttig, zoals het verlengen van achtergronden." RO ziet het ook: "Voor commercieel werk ben je niet gebonden aan dezelfde regels, dus daarvoor pas ik AI wel al af en toe toe. Als je bijvoorbeeld bepaalde elementen wilt verwijderen, kan je dat heel makkelijk doen." BS gebruikt de tools ook alleen voor commerciële klussen. "Het scheelt best heel veel gedoe en tijd", zei hij. Maar: "Als het een journalistieke foto zou zijn, zou ik dit nóóit doen. Maar dan zou ook niemand dat van mij vragen."

Alleen BM weigert de AI-tools te gebruiken. "Het enige wat ik doe - mág doen - is foto's wat lichter of donkerder maken, het contrast veranderen en wat verscherpen. Daar houdt het op. Als je commercieel fotografeert of een mooi Instagram-plaatje wil maken, vind ik het prima. Maar als je journalistieke foto's maakt, kan je écht niet manipuleren. Het moet wel kloppen; feitelijk juist zijn."

Grens

Interviewvragen: Waar trek jij de grens bij AI? Wat zou je er bijvoorbeeld van vinden als nieuwsmedia in de toekomst beelden laten maken door AI, voor bij nieuwsberichten? (Evt. Michael C. Brown gebruiken als voorbeeld)

Alle fotografen vinden dat bewerkingen met AI moeten kunnen zolang de waarheid van het beeld niet wordt aangetast. Woorden als geloofwaardigheid, vertrouwen, integriteit, authenticiteit, eerlijkheid en transparantie (overkoepelend thema: waarheidsgetrouwheid) komen in alle interviews terug. Om het kort te houden: BM maakt zich bijvoorbeeld zorgen over de manipulatie-mogelijkheden van AI en stelt voor verificatiegegevens toe te voegen aan echte foto's. BS is tegen manipulatie, maar accepteert - net als EP - AI-beelden zolang deze duidelijk als zodanig worden 'gemarkeerd'. GJP ziet AI niet passen in nieuwsfotografie vanwege de 'waarheidsvinding'. JG staat open voor AI, mits duidelijk en eerlijk gebruikt. EM pleit voor duidelijke ethische normen en certificaten voor beeldauthenticiteit. RO steunt beperkte AI-bewerkingen, zoals contrast, mits een fotograaf of krant daar transparant in is. BM en GJP hopen bovendien dat nieuwsfotografen meer en meer als betrouwbaar worden gezien, naarmate meer AI-beeld wordt gebruikt.

Voor iedereen toegankelijk

Interviewvragen: Word je zenuwachtig of enthousiast van het feit dat mensen steeds sneller beeld kunnen genereren met AI? Waarom?

De nieuwsfotografen konden deze vraag niet kort beantwoorden. De antwoorden startten met "Best zenuwachtig, maar..." of "Wel enthousiast, maar...". Naast waarheidsgetrouwheid noemen de nieuwsfotografen nog een aantal haken en ogen; thema's die AI-'fotografie' ingewikkeld maken. Zo zou BM het vervelend vinden als zijn foto's worden gevoerd aan AI-beeldgeneratoren; dat is schending van auteursrecht. "Ik wil niet dat mijn beelden gebruikt worden daarvoor", zegt hij in zijn diepte-interview. "Alhoewel... Misschien zou ik het wel weer oké vinden als ze de AI-modellen trainen met mijn beeld áls ze ervoor betalen." Ook GJP heeft het hier kort over.

BM en BS maken zich bovendien zorgen over telefoons met ingebouwde AI, waardoor AI-beeld voor iedereen toegankelijk/normaal is. BS zegt daarnaast: "Je kan zenuwachtig worden van *fake news*, zoals we dat de laatste jaren noemen. Zulke AI-beelden kan je ook onder het kopje *fake news* zetten. Kijk, iedereen mag met AI maken wat 'ie wil, daar heb ik geen mening over. Behalve dat *fake* écht *fake* is en niks met journalistiek te maken heeft." EM ziet ook dat "AI kan zorgen voor verkeerde percepties, zoals bij virale AI-beelden die mensen soms als echt beschouwen."

JG ziet: het wordt steeds makkelijker om de generatoren te gebruiken (en misbruiken) en regulatie wordt lastiger. Maar hij vindt ook: "Technologische ontwikkeling is niet te stoppen, dus je kunt je ertegen verzetten of meegaan. Ik gebruik bijvoorbeeld ChatGPT voor het genereren van trefwoorden of bijschriften. Dat scheelt veel tijd. Maar de ontwikkelingen gaan wel snel, en dat kan beangstigend zijn. Het lijkt me trouwens ook lastig als je foto's worden gemanipuleerd en ergens terechtkomen waar je niet achter staat. Je ziet dat nu al met *deepfakes* en *sextortion*."

GJP voelt zich aan de ene kant "dystopisch", maar kan aan de andere kant enthousiast worden van de ontwikkelingen. Hij ziet namelijk de potentie van AI voor andere vaardigheden, zoals datavisualisatie; zijn andere werk. "Ik kan niet goed tekenen, dus als AI me kan helpen met plaatjes maken, scheelt dat mij heel veel tijd. Ik ben dus wisselend enthousiast en bezorgd." EP blijft zeer neutraal: "Nieuwe technologie is altijd spannend. We moeten ons aanpassen, maar misschien zit er ook wel een voordeel voor ons in. We moeten kijken wat het ons brengt!"

Concurrent?

Interviewvragen: Concluderend: Zie je AI eerder als kans of bedreiging voor nieuwsfotografen? Zie jij AI-beeldgeneratoren als een bedreiging voor je werk? En waarom?

Zie jij AI-beeldgeneratoren als een bedreiging voor je werk als nieuwsfotograaf?

Antwoord	Aantal x geantwoord	Door... [initialen nieuwsfotograaf]
Ja (ondanks evt. haken en ogen)	0	-
Nee (ondanks evt. haken en ogen)	6	BM, BS, GJP, JG, EM, RO
Neutraal ('Ik kan écht niet kiezen')	1	EP

Tabel 5: Zie jij AI-beeldgeneratoren als een bedreiging voor je werk als nieuwsfotograaf?

Zes nieuwsfotografen zien AI ondanks de haken en ogen niet als bedreiging voor hun journalistieke werk, vanwege de menselijke kwaliteiten in nieuwsfoto's. BM gelooft bijvoorbeeld dat menselijke creativiteit en authenticiteit onvervangbaar blijven in de fotografie. AI-foto's zullen volgens EM en EP nooit zo veel emotionele lading en originaliteit hebben als door-mensen-gemaakte-foto's. GJP zegt: "De fotojournalistiek staat onder druk [vanwege het veranderende vak, zie [theoretisch kader](#)], en ik denk niet dat die druk minder wordt. Dus beeldmakers zijn terecht bezorgd, maar ik denk ook dat je altijd mensen nodig gaat hebben. Zij kunnen beelden écht goed lezen en begrijpen, en zien wat voor beelden nodig zijn voor bepaalde verhalen. De klassieke fotografie zal misschien veranderen, maar dat komt dan wel goed."

Daardoor blijven nieuwsfotografen zich onderscheiden van AI, wat bijvoorbeeld voor meer waardering voor nieuwsfotografen kan zorgen (een kans). Als het over (hun) commerciële fotoklussen gaat, wordt het een wat ander verhaal. JG en EP vrezen bijvoorbeeld voor AI in commerciële fotografie, want commerciële portretfotografie kan eenvoudig worden vervangen. "Het nieuws moet nog gemaakt worden, maar in andere fotografie-branches kan het wel een concurrent worden. Bedrijven kunnen AI vragen om beelden te genereren die anders door fotografen zouden worden gemaakt", zegt JG in zijn diepte-interview.

Samenvatting

Alle fotografen houden de ontwikkelingen rondom AI op een manier bij en vrijwel alle gebruiken weleens AI-functies in Adobe Photoshop of Lightroom. De meestgebruikte bewerkingsstool voor nieuwsfoto's is ruisreductie, maar daar wordt de grens getrokken. De waarheid van de foto's mag namelijk écht niet worden aangetast; waarheid en eerlijkheid staan voorop. De meeste fotografen hebben dan ook niks tegen AI-foto's in bijvoorbeeld kranten, zolang de kranten eerlijk laten zien dat een gebruikte AI-foto door AI is gemaakt. Dan tast het de journalistieke integriteit, betrouwbaarheid en transparantie niet aan. Hoewel de fotografen voor hun commerciële klussen zeker kans zien in AI, realiseren ze zich ook dat AI deze ook deels tot volledig kan overnemen, vanwege de menselijke

kwaliteiten in nieuwsfoto's; creativiteit en emotie. Bovendien: AI-foto's bestaan uit al-bestaande-beelden. Nieuwsfoto's moeten nog gemaakt worden.

De nieuwsfotografen zijn daarentegen niet bang dat AI-beeldgeneratoren hun journalistieke werk zullen overnemen. Andere zorgen bestaan wel, rondom schending van auteursrecht en de laagdrempeligheid/normalisering van gebruik van AI-beeld, waardoor meer *fake news* op de loer ligt. Het is een "ja, maar"-en-"nee, maar"-situatie.

Conclusie

Samenvattingen

De ontwikkelingen van AI gaan razendsnel. Het wordt alsmaar aannemelijker dat AI werk gaat overnemen, al kan het ook nieuwe banen creëren. De creatieve sector en (foto)journalistiek zien zeker kansen in AI (inspiratie opdoen, efficiënter werken). Een andere groep (waaronder fotografen) is daarentegen bang voor verlies aan opdrachten/broodwinning en kwaliteit.

(Nog) geen enkele Nederlandse krant of nieuwswebsite heeft bewezen een AI-foto bij een nieuwsverhaal dat níét over AI gaat, gezet. De manier waarop Nederlandse nieuwsmedia AI-foto's wél gebruiken, kan worden opgesplitst in drie categorieën (zie tabel 4). In de categorie 'Nieuwswaardige AI beelden' zijn de meeste voorbeelden te vinden. Het is daarom zeer aannemelijk dat Nederlandse nieuwsmedia AI-foto's op deze manier het vaakst gebruiken.

De mogelijke voordelen van AI-foto's - lage(re) kosten, snelle(re) aanlevering en grote(re) aantrekkelijkheid - die vaak op websites over AI worden benoemd, blijken in de journalistiek geen reden te zijn om ze vaker te gebruiken. Zoals Karin Hollaar zegt: "Alles wat door AI wordt gemaakt, moet door een mens worden gecontroleerd." Pauke van den Heuvel voegt daaraan toe: "Voor ons zitten er vooralsnog alleen maar nadelen aan." Deze reacties zijn niet onlogisch: hoewel volgens de journalistieke codes bewerkt/niet-(zo)-waarheidsgetrouw beeld gepubliceerd mag worden mits dit erbij wordt vermeld, wordt van journalistieke media verwacht dat ze zich aan de journalistieke codes houden, en dus waarheidsgetrouw publiceren en het publiek niet misleiden door bijvoorbeeld beeldmanipulaties.

Dit is terug te zien in de AI-richtlijnen van grote (nieuws)mediabedrijven in Nederland; de grote opdrachtgevers van nieuwsfotografen. Het ANP onderzoekt het gebruik van AI, maar is terughoudend vanwege mogelijke fouten, vooroordelen en de complexiteit om informatie/beelden te controleren. Mediahuis en DPG Media zien AI als een aanvulling op journalistiek werk, maar benadrukken transparantie en menselijke controle. De Volkskrant publiceert geen journalistiek werk gegenereerd door AI vanwege de kans op fouten en onbekende trainingsdata. NU.nl is terughoudend in het gebruik van door AI gegenereerd beeld vanwege ethische bezwaren, maar kan het in zeldzame gevallen gebruiken met duidelijke vermelding. Het AD benadrukt dat menselijke beoordeling essentieel is in journalistiek, zeker als AI wordt gebruikt.

Alle fotografen houden de ontwikkelingen rondom AI op een manier bij en vrijwel alle gebruiken weleens AI-functies in Adobe Photoshop of Lightroom. De meestgebruikte bewerkingstool voor nieuwsfoto's is ruisreductie, maar daar wordt de grens getrokken. De waarheid van de foto's mag namelijk écht niet worden aangetast; waarheid en eerlijkheid staan voorop. De meeste fotografen hebben dan ook niks tegen AI-foto's in bijvoorbeeld kranten, zolang de kranten eerlijk laten zien dat een gebruikte AI-foto door AI is gemaakt. Dan tast het de journalistieke integriteit, betrouwbaarheid en transparantie niet aan. Hoewel de fotografen voor hun commerciële klussen zeker kans zien in AI, realiseren ze zich ook dat AI deze ook deels tot volledig kan overnemen, vanwege de menselijke kwaliteiten in nieuwsfoto's; creativiteit en emotie. Bovendien: AI-foto's bestaan uit al-bestaande-beelden. Nieuwsfoto's moeten nog gemaakt worden.

De nieuwsfotografen zijn daarentegen niet bang dat AI-beeldgeneratoren hun journalistieke werk zullen overnemen. Andere zorgen bestaan wel, rondom schending van auteursrecht en de

laagdrempeligheid/normalisering van gebruik van AI-beeld, waardoor meer *fake news* op de loer ligt. Het is een “ja, maar”-en-“nee, maar”-situatie.

Conclusie

Dus, in hoeverre zijn AI-beeldgeneratoren een bedreiging voor (Nederlandse) nieuwsfotografen? Op basis van het onderzoek kunnen we concluderen dat het **niet aannemelijk is dat AI het journalistieke werk van nieuwsfotografen gaat overnemen**. Op dit moment maken Nederlandse nieuwsmedia terughoudend gebruik van AI-gegenereerde beelden, vooral vanwege de nadruk op waarheidsgetrouwheid en ethische journalistieke codes. Grote mediabedrijven zoals ANP, Mediahuis, DPG Media, de Volkskrant en NU.nl hebben strikte richtlijnen en benadrukken de noodzaak van menselijke controle en transparantie bij het gebruik van AI-beelden. Deze bedrijven zien AI eerder als een aanvulling op hun werk dan als een vervanging.

Nieuwsfotografen zijn niet bang dat AI-beeldgeneratoren hun journalistieke werk gaan overnemen, vanwege de menselijke kwaliteiten in nieuwsfoto's; creativiteit en emotie. Bovendien: AI-foto's bestaan uit al-bestaande-beelden. Nieuwsfoto's moeten nog gemaakt worden. Ze benadrukken wel dat het belangrijk is dat AI-gegenereerde beelden duidelijk als zodanig worden aangeduid om de journalistieke integriteit, betrouwbaarheid en transparantie te waarborgen.

De fotografen volgen de ontwikkelingen rondom AI nauwlettend en gebruiken soms AI-functies in Adobe Photoshop of Lightroom. Daardoor zien ze een kans in AI. Aan de andere kant zijn ze zich ervan bewust dat kunstmatige intelligentie hun commerciële werk deels tot volledig kan overnemen. **Andere zorgen** die bestaan onder de nieuwsfotografen zijn de schending van auteursrechten en de toename van *fake news* door de laagdrempeligheid en normalisering van AI-beeldgebruik.

Discussie

Validiteit

Dit lees je in de [methodologie](#).

Resultaten

Een aantal resultaten kunnen in verband worden gebracht met de [literatuur](#). Zo staat daarin: “60% van de respondenten denkt dat AI tot verlies van werkgelegenheid zal leiden (Kunstenbond, 2024). En daarin zijn ze niet de enige; nog veel meer beeldmakers, waaronder fotografen, schijnen in AI-systemen directe concurrentie te zien. Ze vrezen voor verlies aan broodwinning.” Dit schiep de verwachting dat de geïnterviewde nieuwsfotografen hetzelfde zouden denken. Dat bleek deels waar. Een algemene verwachting is: AI gaat ons journalistieke werk niet overnemen, ons commerciële werk misschien wel. Dat is niet verrassend. Nieuwsfotografen staan namelijk met één been in de journalistieke sector en met één been in de (commerciële) beeldsector - zoals in het [onderzoeksontwerp](#) staat.

In de literatuur staat ook: “Ze [nieuwsfotografen] kennen ook als geen ander het gevaar van geknutselde beelden in een samenleving waar makkelijk ruzies, eigen realiteiten en filterbubbels ontstaan.” De kracht van beeld kwam terug tijdens de interviews; het is een reden om ons zorgen te maken over de laagdrempeligheid/normalisering van gebruik van AI-beeld, waardoor meer *fake news* op de loer ligt.

Bovendien staat in de literatuur: “Menselijke kwaliteiten van het vak [de journalistiek] blijven daarom onmisbaar (Amponsah & Atianashie, 2024). Denk bijvoorbeeld aan het vermogen om contact te maken met het publiek op een emotioneel niveau, door verhalen menselijk te maken; dat is een unieke menselijke vaardigheid, cruciaal voor impactvolle journalistiek (Jerbi, 2023).” De nieuwsfotografen zien deze menselijke vaardigheden als dé reden dat AI hun journalistieke werk niet kan overnemen.

“Hoe dan ook is het ontzettend belangrijk voor ieder bedrijf om transparant te zijn over het gebruik van AI, aldus de Europese AI wet”, staat halverwege de literatuur. Later bleken de Nederlandse (nieuws)mediabedrijven en nieuwsfotografen dit ook belangrijk te vinden.

Een ander, klein inzicht was al in de [methodologie](#) te lezen: “De groep respondenten bestaat uit veel mannen, want fotojournalistiek blijkt echt een mannenberoep (...) In de interviews werd dit bevestigd.”

Beperkingen en aanbevelingen

Naast het feit dat er niet veel eerdere wetenschappelijke/academische onderzoeken zijn gedaan naar de invloed van AI op nieuwsfotografen, wilde lang niet iedereen meewerken aan dit onderzoek. Zoals in de [methodologie](#) staat: “Alle Nederlandse fotochef’s zijn contacteerd, maar vrijwel geen wilde of kon meewerken.” Bovendien waren lang niet alle nieuwsfotografen geïnteresseerd:

“In de fotojournalistiek/nieuwsfotografie gaat het om waarheidsvinding en is er geen ruimte om te knutselen.” - Matty van Wijnbergen (8 april 2024). *Gaf als enige toestemming om zijn ‘nee’ hier te verwerken.*

Een mogelijke verklaring is de controversie van het onderwerp; AI is een gevoelig onderwerp. Dat bleek ook uit de diepte-interviews.

Door deze beperkingen is dit onderzoek minder diepgaand geworden dan gewenst. Voor een toekomstig onderzoek zou het handig zijn om deze in opdracht van bijvoorbeeld de Nederlandse Vereniging van Journalisten uit te voeren, om meer Fotoredactie-chefs en nieuwsfotografen te overtuigen om mee te werken.

Aanbevelingen

Een andere deelvraag die lastiger was dan gedacht, was: op welke manier gebruiken Nederlandse nieuwsmedia AI-foto's? Het antwoord bestaat uit voorbeelden en in de samenvatting staat: "(Nog) geen enkele Nederlandse krant of nieuwswebsite heeft bewezen een AI-foto bij een nieuwsverhaal dat níét over AI gaat, gezet. (...) Het is daarom zeer aannemelijk dat Nederlandse nieuwsmedia AI-foto's op deze manier het vaakst gebruiken." Exacte cijfers over het aantal AI-foto's in de Nederlandse nieuwsmedia bestaan namelijk niet en niet alle nieuwsmedia zijn even transparant over het gebruik van AI-foto's. Een kwantitatief vervolgonderzoek daarnaar zou (indien mogelijk) zeer interessant zijn.

Onder diezelfde deelvraag wordt De Geïllustreerde Kunstmatige Intelligentie aangehaald. Dit voorbeeld roept een vraag op: hoe zit het met de illustratoren die tekeningen maken voor kranten? Ook zij staan net als nieuwsfotografen met één been in de creatieve sector en met één been in de journalistiek. Dat zou evenzeer een interessant vervolgonderzoek zijn.

Implicaties

De conclusie van dit onderzoek heeft op het eerste gezicht geen directe gevolgen voor de (Nederlandse) journalistiek. Nieuwsfotografen blijven ondanks de AI-ontwikkelingen hun nieuwsfoto's op dezelfde manier maken en verkopen. Alleen hun commerciële klussen kunnen snel in gevaar komen, maar daar hoeft de journalistiek in principe verder niks mee.

Toch moeten we oppassen. We bevinden ons in een "ja, maar"-en-"nee, maar"-situatie, waarbij de voordelen van AI moeten worden afgewogen tegen de mogelijke risico's en nadelen. **Nu experimenteert de journalistiek enkel nog met AI, maar waar trekken we de gezamenlijke grens?** Het bestuur van de Nederlandse Vereniging van Journalisten plaatste al een oproep op om uitgebreid met elkaar te praten over beeldmanipulatie met AI: "Niet alleen binnen de beroepsgroep van fotografen, maar vooral ook met de redacties, met de eind- en hoofdredacteuren, met de vormgevers en de artdirectors, om grenzen te stellen en elkaar aan te spreken wanneer we die grens overschrijden." (NvJ, 2024).

De kracht van beeld mag namelijk niet worden onderschat. De fotojournalistiek heeft het financieel lastig, maar het blijft een onmisbare tak van sport - vanwege de menselijke kwaliteiten. Zoals in het theoretisch kader staat: "Fotografie is een van de weinige manieren die we hebben om de werkelijkheid te bekrachtigen, de macht en de waarheid te controleren. Ons werk is nog nooit zo belangrijk geweest, en het zal alleen maar belangrijker worden."

Laten we het gesprek dus voortzetten, ook rondom het gebruik van AI voor foto's. We hoeven er niet van weg te schuwen. Om een van de geïnterviewden te citeren: "Technologische ontwikkeling is niet te stoppen, dus je kunt je ertegen verzetten of meegaan." We moeten ons dus net als Michael C. Brown blijven afvragen: **hoe kunnen we op een juiste manier AI gebruiken, zonder dat het de waarheid van (nieuws)beeld bedreigt?**

Literatuurlijst

AD Redactie Rotterdam. (2023, 18 april). Gasten stelen waardevolle fotolijstjes van muur bij eetcafé Opa: 'Dit gaat over échte mensen'. *AD*.

<https://www.ad.nl/rotterdam/gasten-stelen-waardevolle-fotolijstjes-van-muur-bij-eetcafe-opa-dit-gaat-over-echte-mensen~a19bdc6d/>

- Ademi, F. (2022, 30 november). Wat zijn AI-gegenereerde beelden? *Neuroflash*.
<https://neuroflash.com/nl/wat-zijn-ai-gegenereerde-beelden/>
- Adobe. (2024, z.d.). Creëer met een tekstopdracht nieuwe afbeeldingen door Firefly als AI-kunstgenerator te gebruiken. *Adobe.com*. <https://www.adobe.com/nl/products/firefly/features/ai-art-generator.html>
- Amponsah, P. N., & Atianashie, A. M. (2024). Navigating the New Frontier: A Comprehensive Review of AI in Journalism. *Advances in Journalism And Communication*, 12(01), 1–17. <https://doi.org/10.4236/ajc.2024.121001>
- ANP. (2021). Wanneer heeft iets nieuwswaarde? *Algemeen Nederlands Persbureau*.
<https://www.anp.nl/blog/181/wanneer-nieuwswaarde>
- Asemah, E. & Ottah, A. (2021, november). A Guide to Photojournalism. *Researchgate*.
https://www.researchgate.net/publication/364302122_A_Guide_to_Photojournalism
- Bahrour et al. (2023). Transforming Education: A Comprehensive Review of Generative Artificial Intelligence in Educational Settings through Bibliometric and Content Analysis. *Sustainability*, 15(17), 12983. <https://doi.org/10.3390/su151712983>
- Barnbaum, B. (2017). *The Art of Photography: A Personal Approach to Artistic Expression* (boek).
 Rocky Nook.
- Beckett, C. (2019, 18 november). New powers, new responsibilities. A global survey of journalism and artificial intelligence. *LSE*. <https://blogs.lse.ac.uk/polis/2019/11/18/new-powers-new-responsibilities/>
- Beckett, C. & Deuze, M. (2022). Imagination, Algorithms and News: Developing AI Literacy for Journalism. *Digital Journalism*, 10(10), 1913–1918. <https://doi.org/10.1080/21670811.2022.2119152>
- Bijlsma, M., & Witteman, J. (2021). INVESTEREN IN AI. In *Amsterdam Data Science en AI Technology for People Amsterdam & SEO Economisch Onderzoek, INVESTEREN IN AI*.
<https://www.seo.nl/wp-content/uploads/2021/11/2021-105-Investeren-in-AI-1.pdf>
- Bird, J. & Lofti, A. (2024, 19 januari). CIFAKE: Image Classification and Explainable Identification of AI-Generated Synthetic Images. *IEE Xplore*.
<https://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=10409290>
- Bloudanis, T. (2024, 7 februari). Deze foto toont niet de boerenprotesten in Frankrijk, maar is door AI gegenereerd. *AFP Factcheck Nederland*. <https://factchecknederland.afp.com/doc.afp.com.34HR7KU>
- Broers et al. (2023). De arbeidsmarktpositie van zzp'ers in de culturele en creatieve sector. In *HTH Research*.
<https://www.boekman.nl/wp-content/uploads/2024/01/De-arbeidsmarktpositie-van-zzpers-in-de-culturele-en-creatieve-sector-Een-verkenning-van-bestaande-cijfers-en-overzicht-van-witte-vlekken-Eindrapport-dec2023.pdf>
- Cao et al. (2023, 7 maart). A Comprehensive Survey of AI-Generated Content (AIGC): A History of Generative AI from GAN to ChatGPT. *Cornell University*. <https://arxiv.org/abs/2303.04226>
- CBS. (2023, 9 november). Nederlanders digitaal steeds vaardiger. *Centraal Bureau Voor De Statistiek*.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/45/nederlanders-digitaal-steeds-vaardiger>
- CBS. (2024, 7 april). Meer mensen twifelen aan waarheid online informatie. *Centraal Bureau Voor De Statistiek*.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/15/meer-mensen-twifelen-aan-waarheid-online-informatie>
- Commissariaat voor de Media. (2023). Digital News Report Nederland 2023. In *Digital News Report*.
<https://www.cvdM.nl/wp-content/uploads/2023/06/CvdM-DigitalNewsReport-2023.pdf>
- Dawel et al. (2023). AI faces look more real than actual human faces. *Australian National University*.
<https://www.anu.edu.au/news/all-news/ai-faces-look-more-real-than-actual-human-faces>
- Digital EU. (2024, 30 april). AI-Wet: Shaping Europe's Digital Future.
<https://digital-strategy.ec.europa.eu/nl/policies/regulatory-framework-ai>
- Dik, W. (2023, 9 november). Opinie: De prijzen die fotografen krijgen voor hun diensten staan al jaren onder druk en die druk neemt toe. *Villamedia — Website Over Journalistiek*.
<https://www.villamedia.nl/artikel/opinie-de-prijzen-die-fotografen-krijgen-voor-hun-diensten-staan-al-jaren-onder-druk-en-die-druk-neemt-toe>
- De Cocq, M. (2023, 29 juli). Zomerserie: Op en top Amsterdams, gegenereerd door kunstmatige intelligentie. *Het Parool*.
<https://www.parool.nl/kunst-media/zomerserie-op-en-top-amsterdams-gegenereerd-door-kunstmatige-intelligentie~b23851f7/>
- De Geïllustreerde Kunstmatige Intelligentie. (z.d.). AI - Home. <https://dgki.nl/>
- Raad voor de Journalistiek. (2024, januari). Leidraad van de Raad voor de Journalistiek. *RvdJ*.
<https://www.rvdj.nl/uploads/fckconnector/a43d78f9-26ad-5a36-8ffd-d44d5f12b244>
- De Volkskrant. (2024). Alles wat u wilt weten over onze journalistiek.
<https://www.volkskrant.nl/kijkverder/2024/over-ons~v1014248/>
- Encyclo. (z.d.). Bedreiging - 10 definities - Encyclo. <https://www.encyclo.nl/begrip/bedreiging>

- Erasmus, C. (2021, 25 november). Foto op website zonder toestemming? Dat is inbreuk op auteursrecht. *Advocaten van Oranje*. <https://www.advocatenvanoranje.nl/foto-op-website-zonder-toestemming-dat-is-inbreuk-op-auteursrecht>
- Fotografie.nl. (2023). Het gebruik van AI in smartphone camera's. *Fotografie.nl*. <https://www.fotografie.nl/post/het-gebruik-van-ai-in-smartphone-cameras>
- Frey, C., & Osborne, M. (2013). The Future of Employment. How Susceptible Are Jobs to Computerization? *Working Paper*, Oxford: Oxford Martin. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2016.08.019>
- Giel, A. (2019, juli). Kunstmatige intelligentie & werkgelegenheid. In *Kunstmatige Intelligentie & Werkgelegenheid* (pp. 1–6). <https://stud.hosted.hr.nl/0875304/wp-content/uploads/2019/07/Artificial-Intelligence-Werk.pdf>
- Good, J. & Lowe, P. (2017). Understanding Photojournalism (boek). *Bloomsbury Academic*.
- Gülaçti, I. & Kahraman, E. (2021). The Impact of Artificial Intelligence on Photography and Painting in the Post-Truth Era and the Issues of Creativity and Authorship. *Dergi Park*. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1972594>
- Haan, W. (2023, 25 augustus). Hoe een AI-gegenereerde foto in het NOS Journaal terecht kwam. *Over NOS*. <https://over.nos.nl/nieuws/hoe-een-ai-gegenereerde-foto-in-het-nos-journaal-terecht-kwam/>
- Hafkamp, M. (2024, 4 april). Licht omzetverlies DPG Media in 2023, digitale groei en “efficiënte” kostenbeheersing. *Adformatie*. <https://www.adformatie.nl/media/licht-omzetverlies-dpg-media-2023-digitale-groei-en-eff>
- Hausken, L. (2024). Photorealism versus photography. AI-generated depiction in the age of visual disinformation. *Journal Of Aesthetics & Culture*, 16(1). <https://doi.org/10.1080/20004214.2024.2340787>
- Helberger, N., & Diakopoulos, N. (2022). The European AI Act and How It Matters for Research into AI in Media and Journalism. *Digital Journalism*, 11(9), 1751–1760. <https://doi.org/10.1080/21670811.2022.2082505>
- Holvast et al. (2023, 27 maart). Beelden van geweld. *Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum*. <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3255>
- Hoofredactie, chefs, & redactieraad ANP. (2023). Leidraad: zo gaat de ANP-redactie om met AI. https://www.elger.fm/content/files/2023/04/Leidraad_-_zo-gaat-de-ANP-redactie-om-met-AI--4_2023-.pdf
- Jerbi, D. (2023). Exploring the Latest Frontiers of Artificial Intelligence: A Review of Trends and Developments. *TechRxiv*. <https://doi.org/10.36227/techrxiv.22717327>
- Karamolegkou et al. (2023, 23 oktober). Copyright Violations and Large Language Models. *University of Copenhagen & University of Electronic Science and Technology of China*. <https://arxiv.org/pdf/2310.13771>
- Kivits, N. (2023, 5 oktober). AI-richtlijnen: Wat doe je als redactie wél en wat niet met kunstmatige intelligentie? *Villamedia — Website Over Journalistiek*. <https://www.villamedia.nl/artikel/ai-richtlijnen-vangrails-voor-werken-met-kunstmatige-intelligentie#:~:text=reacties%2C%20praat%20mee-,AI%20richtlijnen%3A%20Wat%20doe%20je%20als%20redactie%20w%C3%A9%20en,wat%20niet%20met%20kunstmatige%20intelligentie%3F&text=%27De%20redactie%20publiceert%20geen%20journalistiek,bronnen%20daaraan%20ten%20grondslag%20liggen>
- Klopper, J. & Visser, D. (2023) Commercieel gebruik van beeldmateriaal gemaakt met AI. In *Intellectuele Eigendom*. https://www.ipmc.nl/wp-content/uploads/2023/08/T2_Bb_2317_Pages-3-6.pdf
- Kunstenbond. (2024, 1 maart). Bescherm jouw werk tegen AI. *Kunstenbond*. <https://kunstenbond.nl/bescherm-de-kunst-voor-kunstmatige-intelligentie/>
- Mediahuis. (2021). AI guidelines. <https://www.independent.ie/editorial/editorial/aiframeworkguide140623.pdf>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2023, 15 mei). Aangehouden persfotografen niet vervolgd. *Nieuwsbericht | Openbaar Ministerie*. <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2023/05/15/aangehouden-persfotografen-niet-vervolgd>
- Mishra, A & Jain, I. (2023). View of Measuring Impact Of AI Image Generators In Photography: A Pragmatic Study On Professional Photographers. *Journal of Survey in Fisheries Sciences*. <https://sifisheriessciences.com/index.php/journal/article/view/1886/1199>
- Mohamed, S., & Romya, A. (2024). Artificial intelligence applications in photojournalism. *International Design Journal*, 14(2), 175–184. <https://doi.org/10.21608/ijdj.2024.338399>
- Moerman, T. (2023, 24 augustus). Zo gaat NU.nl om met kunstmatige intelligentie. *NU.nl*. <https://www.nu.nl/over-nu/6277878/zo-gaat-nu-nl-om-met-kunstmatige-intelligentie.html>
- MvH Media. (2022, 4 oktober). Duidelijke afbeeldingen en koppen worden steeds belangrijker. *MvH Media*. <https://www.mvhmedia.nl/tijdschrift/social-media/duidelijke-afbeeldingen-en-koppen-worden-steeds-belangrijker/>
- Nagtzaam, P. (2019, 25 januari). Nieuwsfotografen staken voor betere tarieven: “Het vak sterft uit”. *RTL.nl*. https://www.rtl.nl/economie/business/artikel/4586471/nieuwsfotografen-staken-voor-betere-tarieven-het-vak-sterft-uit?re_direct=rtlNieuws

- National Geographic. (2024, 12 februari). Hoe pik je een AI-foto eruit? Een expert geeft tips. (2024, 12 februari). National Geographic. <https://www.nationalgeographic.nl/wetenschap/a43685235/ai-foto-herkennen-tips>
- Nederlandse AI Coalitie. (2021, 22 december). Project Krant en Foto's: met behulp van AI een rijke collectie aan persfoto's ontsluiten. Nederlandse AI Coalitie. https://nlaic.com/use_cases/project-krant-en-fotos-met-behulp-van-ai-een-rijke-collectie-aan-persfotos-ontsluiten/
- Nederlandse Vereniging van Journalisten. (2018, oktober). Beeldboek Fotojournalistiek Heeft Een Prijs!. NvJ. <https://www.nvj.nl/sites/nvj/files/WEBVERSIE%20NVJ-Beeldboek-web.pdf>
- Nijenhuis, L. (2023, 30 januari). Wat weet ChatGPT over ethiek en geloofsvragen? RD.nl. <https://www.rd.nl/artikel/1006969-wat-weet-chatgpt-over-ethiek-en-geloofsvragen>
- NvJ. (2024, 23 januari). Beeldmanipulatie door AI - waar trek jij de grens? Nederlandse Vereniging van Journalisten. <https://www.nvj.nl/nieuws/beeldmanipulatie-ai-%E2%80%93-waar-trek-jij-grens>
- NvJ. (2024, 6 maart). Code voor de journalistiek. Nederlandse Vereniging van Journalisten. <https://www.nvj.nl/themas/journalistieke-praktijk/ethische-regels/code-journalistiek>
- NvJ. (2024). Code van Bordeaux. Nederlandse Vereniging van Journalisten. <https://www.nvj.nl/themas/journalistieke-praktijk/ethische-regels/code-bordeaux#:~:text=De%20journalist%20zal%20zich%20bewust,en%20nationale%20of%20sociale%20afkomst>
- Opdahl et al. (2023). Trustworthy journalism through AI. *Data & Knowledge Engineering*, 146, 102182. <https://doi.org/10.1016/j.datak.2023.102182>
- Pictoright. (2024). Uitslag enquête auteursrecht en AI. <https://pictoright.nl/app/assets/Uitslag-enquete-auteursrecht-en-AI.pdf>
- Pleijter, A., & Gierstberg, F. (2011). Fotojournalistiek in perspectief (Door NVF, Stimuleringsfonds voor de Pers, NVJ, HCCS, PEW, Allan, Thorsen, Van Oers, Barnett, YouGov, Tijdelijke Commissie Innovatie en Toekomst Pers, Huysmans, De Haan, Thom de Graaf, & Donner). <https://www.svdj.nl/wp-content/uploads/2015/12/030408-Onderzoek-toekomst-en-rol-fotojournalistiek.pdf>
- Poirters, D. (2022). Hoe nieuwsorganisaties omgaan met amateurbeelden van burgers, afkomstig van mobiele telefooncamera's en digitale camera's. *Erasmus Universiteit Rotterdam*. <https://thesis.eur.nl/pub/3905/thesisDPoirters.pdf>
- Prüst, M. (2020). Vertel je verhaal (boek). Forhanna. https://www.forhanna.com/wp-content/uploads/2020/02/Vertel-je-verhaal-Marc-Prust_NED_lowres-final_200203-2.pdf
- Purohit et al. (2024, 11 januari). AI vs. Human Vision: A Comparative Analysis for Distinguishing AI-Generated and Natural Images. *IEEE Conference Publication | IEEE Xplore*. <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/10469620>
- PWC. (2023). De invloed van AI op de fotojournalistiek. *PricewaterhouseCoopers*. <https://www.pwc.nl/nl/actueel-en-publicaties/themas/digitalisering/de-invloed-van-ai-op-de-fotojournalistiek.html>
- Robichaud et al. (2003). Gender differences in worry and associated cognitive-behavioral variables. *Journal Of Anxiety Disorders*, 17(5), 501–516. [https://doi.org/10.1016/s0887-6185\(02\)00237-2](https://doi.org/10.1016/s0887-6185(02)00237-2)
- RTL. (2023, 28 maart). Levensechte plaatjes, maar nooit gebeurd: “We moeten ons zeker zorgen maken”. *RTL.nl*. <https://www.rtl.nl/rtl-nieuws/artikel/5374520/maanlanding-paus-artificial-intelligence-misinformatie-fake-news>
- Schouteten, R. (2023). AI en de toekomst van werk. *Tijdschrift Voor Arbeidsvraagstukken*, 39(1), 1–3. <https://doi.org/10.5117/tva2023.1.001.scho>
- Sharifi, M. (2023, 29 maart 2023). Trump is gearresteerd – dat bewijzen de beelden. *De Volkskrant*. <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/trump-is-gearresteerd-dat-bewijzen-de-beelden-~b198b17c/>
- Stray, J. (2021). Making Artificial Intelligence Work for Investigative Journalism. In *Routledge eBooks* (pp. 97–118). <https://doi.org/10.4324/9781003099260-6>
- Terranova, A. (2023, 28 april). How AI Imagery is Shaking Photojournalism. *Blind Magazine*. <https://www.blind-magazine.com/stories/how-ai-imagery-is-shaking-photojournalism/>
- Universiteit van Amsterdam. (2023, 22 juni). De toenemende laagdrempeligheid van generatieve AI. *Universiteit Van Amsterdam*. <https://www.uva.nl/shared-content/faculteiten/nl/faculteit-der-geesteswetenschappen/nieuws/2023/06/de-toenemende-laagdrempeligheid-van-generatieve-ai.html>
- Van den Bosch, P. (2024, 12 mei). Hoe gaan wij om met kunstmatige intelligentie, met AI? *AD*. <https://www.ad.nl/achter-de-schermen/hoe-gaan-wij-om-met-kunstmatige-intelligentie-met-ai~adcddb31/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>
- Van Monsjou, D. (2023, 6 september). Mediahuis en DPG Media verbieden gebruik van hun artikelen voor trainen AI. *Tweakers*. <https://tweakers.net/nieuws/213324/mediahuis-en-dpg-media-verbieden-gebruik-van-hun-artikelen-voor-trainen-ai.html>

Verhagen, L. (2022, 13 september). Uw woorden worden beelden in nieuwe AI-programma's: 'Maak een schilderij in de stijl van Salvador Dali'. *De Volkskrant*.

<https://www.volkskrant.nl/wetenschap/uw-woorden-woorden-beelden-in-nieuwe-ai-programma-s-maak-een-schilderij-in-de-stijl-van-salvador-dali~b29997a6/>

Verhagen, L. (2024, 8 februari). Merien ten Houten, oprichter van Nu.nl, komt met een nieuwssite die volledig wordt gemaakt door AI. *De Volkskrant*.

<https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/merien-ten-houten-oprichter-van-nu-nl-komt-met-een-nieuwssite-die-volledig-wordt-gemaakt-door-ai~bf0d22ad/>

Wokke, A. (2023, 17 juni). Waarom bedenken AI-chatbots dingen? - Liever verzonnen dan gezwogen. *Tweakers*.

<https://tweakers.net/reviews/11034/2/waarom-bedenken-ai-chatbots-dingen-liever-verzonnen-dan-gezwegen-werking-van-grote-taalmodellen.html>

Zoom Academy. (2023, 20 april). AD publiceert (per ongeluk?) een met AI gemaakte 'foto'. *Zoom Academy | Fotografietips*.

<https://blog.zoomacademy.nl/ad-publiceert-per-ongeluk-een-met-ai-gemaakte-foto/>